

Speciale om Afbrudte Mentorforløb

En empirisk undersøgelse af, hvordan mentorordninger søger at gøre en forskel for indsattes chance for en succesfuld resocialisering, samt hvilke udfordringer der opstår i dette arbejde.



Billede af Michael Fuhlendorff

Speciale i Kriminologi

Af Anne-Sofie Flintrup (20172436) (gruppe 16)

Kandidatuddannelsen i Kriminologi, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde

Aalborg Universitet

Specialevejleder: Annick Prieur

Afleveringsdato: 3. juni 2019

Antal ord: 22.717

Tro- og loveerklæring

Det erklæres herved på tro og love, at samtlige af gruppens medlemmer egenhændigt og selvstændigt har udformet nærværende projekt. Alle citater i teksten er markeret som sådanne, og projektet eller væsentlige dele af det har ikke tidligere været fremlagt i anden bedømmelsessammenhæng.

Jeg er bekendt med reglerne for eksamenssnyd, herunder også plagiering og har læst Aalborg Universitets regler på:

<http://www.studerende.aau.dk/Eksamenssnyd+-+hvordan+undg%C3%A5r+du+det%3F/>

Jeg er bekendt med at overtrædelse af reglerne, vil blive indberettet for rektoratet og i sidste ende kan ende med bortvisning. Endelig står jeg inde for, at antal ord anført på forsiden stemmer overens med virkeligheden.

Forord

Nærværende speciale markerer afslutningen på fem års studier på henholdsvis Antropologi ved Københavns Universitet og Kriminologi ved Aalborg Universitet, og er udarbejdet i perioden 1. januar til 3. juni 2019. I specialet undersøges afbrudte forløb i mentorordninger for løsladte, hvilket placerer specialet i et forskningsfelt, som efter bedste overbevisning, endnu ikke er velundersøgt. At kunne bidrage hertil har gjort forskningsprocessen spændende, men har samtidig krævet nogle anstrengelser. Det færdige produkt foreligger nu, og i den anledning er der flere, som jeg gerne vil takke for at have bidraget til muliggørelsen af nærværende speciale. En stor tak skal rettes til mentorordningen Primus Motor under Røde Kors for deres deltagelse i specialet, ligeledes til Flemming Balvig for at give frugtbare indsigter om manglende viden indenfor afbrudte mentorforløb. En tak skal ligeledes lyde til de fem respondenter, som har medvirket i nærværende speciale, der har indvilliget i at blive interviewet. Desuden skal en stor tak lyde til Nikolai Lund Toft (kandidat i idrætssociologi) og Lene Nørby Knudsen (bachelor i socialt arbejde) for et godt samarbejde med analysefasen i nærværende speciale, samt mange faglige diskussioner undervejs i specialeperioden. Samtidig vil jeg rette en stor tak til min vejleder, Annick Prieur, for inspirerende vejledermøder og nærvær gennem skriveprocessen.

København 3. juni 2019

Anne-Sofie Flintrup

Abstract

Background: In contemporary Denmark the difference between rehabilitative punishments and offender rehabilitation is a reoccurring subject. Different approaches occur to be favorable, one in which offender rehabilitation can be improved with the contributions of mentoring programs. A solution offering inmates support in the transition from prison when reentering society. However, some of the inmates choosing to participate in a mentoring program disrupt from the programs. **Purpose:** The purpose of this Master's thesis is to explore and contribute to the understanding of the reasons of interrupting mentoring programs and how these findings can contribute to improve future mentoring programs. **Theoretical framework:** Flemming Balvig's understanding of "*the hand*" is used as the synthesis gathering the different rehabilitation aims within the chosen theory. Concretely using emotional perspectives to explain the barriers occurring around the time of interruption in the mentoring programs. **Methodology:** this thesis is based on a methodological triangulation, as the volunteer mentoring program in the Red Cross, Primus Motor, has contributed with data from 30 participants, whom has interrupted in their participation in the program. This contributes to the primary documents leading to cases, further empirical data has been collected through interviews with inmates or released inmates and ethnographical observations has been generated through the Primus Motor as an intern. The approach in the thesis is data driven with an explorative approach. **Findings:** the empirical data suggests how interrupted mentoring plans can be systemized through explaining which feelings the mentees can be interpreted to have. These being frustration, disappointment, shame and anger. The emotional perspectives can provide a greater understanding of, why a mentee responds as he does, contributing to understanding the difficulties of the transition from prison to interact within society. **Conclusion:** This thesis concludes on a micro level how mentoring programs can contribute with a greater understanding for mentors of which emotions mentees experience, when trying to reenter society. On a macro level this thesis concludes, the society as having a responsibility of providing the grounds of a sustainable transition from incarceration.

Key words: mentoring program, offender rehabilitation, reentry, emotional criminology

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1 – Introduktion og problemanalyse	7
1.1 Mentorforløb som resocialiseringsmiddel	7
1.2 Primus Motor som felt og indgang	8
1.2.1 Primus Motor Mentorordning	8
1.2.2 Indgangen som praktikant	9
1.3 Forskningsoversigt	10
1.3.1 Litteratursøgning	10
1.3.2 Systematiske kortlægninger af mentorindsatser.	11
1.3.3 Kvalitative undersøgelser af mentorordninger for løsladte	13
1.4 Specialets forskningsretning og problemformulering	14
1.5 Specialets opbygning	15
Kapitel 2 – Specialets videnskabsteori	16
3.1 Videnskabsteori	16
3.1.1 Hermeneutisk udgangspunkt	16
Kapitel 3: teoretisk ståsted	19
3.1 Resocialisering	19
3.2 Følelsesmæssige perspektiver i kriminologien	20
3.2.1: Stigma	21
3.2.2 Akers social læring	21
Kapitel 4 - Felt og metode	23
4.1 Forskningsdesign: indblik i den empiriske virkelighed	23
4.1.1 Kvalitetskriterier	25
4.1.2 Valg af felt, adgang og respondenter	27
4.1.3 Ethiske overvejelser	30
4.2 Dataindsamlingsmetoder	32
4.2.1 Dokumentanalyse	32
4.2.2 Semistrukturerede kvalitative interview	34
4.3 Analysestrategi	36
Kapitel 5 – analyse af cases i Primus Motor	39
5.1 Hvem afbryder mentorforløbet i Primus Motor	39
5.2 I fængsel - afbryder før første samtale i fængsel	41
5.3 I fængsel – hvordan PM opnår informationer om afbrudte forløb	43
5.4 Efter løsladelse	44
5.4.1 Frustration	45
5.4.2 Skuffelse	46

5.4.3 Skam	47
5.4.4 Vrede	49
Delkonklusion	50
Kapitel 6: Interviewanalyse	52
6.1 Frustration over manglende forståelse fra mentorer	52
6.2 Skuffelse over ikke indfrieede forventning til mentor	55
6.3 Hvordan kan jeg lære af en, der kører en mindre bil end mig?	56
6.4 Hvad skal jeg bruge ham til?	57
Delkonklusion	58
Kapitel 7 – Konkluderende diskussion	60
Litteratur	65
Oversigt over bilag	68

Kapitel 1 – Introduktion og problemanalyse

Omtrent halvdelen af mentorforløb for løsladte afbrydes i mentorordningen Primus Motor (PM), der findes hidtil ikke nuanceringer af, hvorfor det er sådan. Det banale svar er ofte, at det handler om recidiv. Nærværende speciales formål er at illustrere, hvilke bevæggrunde, der er til, at mentorordninger afbrydes og give perspektiver på, hvordan mentorforløb kan forbedres, således færre afbryder i fremtiden. Mentorordninger er blevet et populært koncept i mange henseender i samfundet, ligeledes er brugen af mentorer i kriminalpræventivt og resocialiserende arbejde blevet langt mere udbredt. På Røde Kors' hjemmeside står følgende: ”Mentorordninger er vigtige. Vi ved fra samfundstjeneste, at det betyder rigtig meget at placere kriminelle ude blandt almindelige, kriminalitetsfrie mennesker. Noget af det allervigtigste for at forebygge ny kriminalitet er at skifte miljø og få nye sociale relationer” siger William Rentzmann (Røde Kors 2019). Som det fremgår af citatet, kan mentorordninger være med til at flytte mentees¹, som har begået kriminalitet, til et liv uden kriminalitet.

1.1 Mentorforløb som resocialiseringsmiddel

Resocialisering betyder at integrere en person i samfundet, efter vedkommende i en periode har været sat uden for det almindelige samfundsliv, fx i forbindelse med afsoning i et fængsel (Robinson & Crow 2009:3). Et greb om resocialisering i forbindelse med overgangen fra fængsel til frihed er ved brugen af en mentor. Begrebet *mentor* blev første gang registreret nedskrevet i Homers oldgræske mytologiske heltegedigt Odysseen, hvor mentoren fungerer som en klog og betroet rådgiver, der hjælper den unge mand, som efterlades af Odysseen med at vokse til modenhed (Pedersen 2013:13). Efter denne fortælling, går der over 2500 år inden ordet *mentor* igen bliver registreret som nedskrevet. Dette er i en efterligning af Homers digt, der igen bliver den mest populære bog i det 18. århundrede. Fenelon fremstiller, til forskel fra Homer, mentoren i bogen som mere pædagogisk og mere som en rollemodel for den unge, der efterlades af Odysseen (ibid.). I dag bruges den slags mentorer, som Socialforskningsinstituttet beskriver, nærmere: en mentor, er det *en professionel ven* (Albæk et al. 2015:17), og vedkommende kan bidrage med udvikling og sparring (Holmboe 2012:11). Forskellige mennesker kan i dag få en mentor tilknyttet i mange forskellige aspekter af livet. Det kan være alt fra en, som yder studiestøtte for børn til mænd med cancer (Kræftens Bekæmpelse 2019). Mentorordninger synes derved at være blevet alsidige, i den forstand, at stort set alle slags

¹ En person, som deltager i en mentorordning, bliver i specialet kaldet en mentee.

mennesker kan få en variation af mentor, som et tilbud for at komme igennem forskellige udfordringer i livet. Ligeledes kan mange forskellige mennesker kvalificere sig som mentorer. Tendensen er ligeledes blevet aktuel indenfor kriminalitet og kriminalitetsforebyggelse i den forstand, at mentorer bruges for at hjælpe deltageren til et liv uden kriminalitet. I Danmark findes der forskellige tilbud af mentorordninger for løsladte, hvor den største er Kriminalforsorgens (KF) mentorordning. Denne mentorordning har kapacitet til ca. 250 mentorforløb årligt (Nielsen 2017:17). En anden mulighed er kommunernes tilbud om en mentor, ofte funderet i jobcenteret, der arbejder ud fra Aktivlovens krav om en aktiv beskæftigelsesindsats (Socialretslovsamling 2018). Derudover er der en række frivillige mentorordninger, herunder Røde Kors' mentorordning, PM.

1.2 Primus Motor som felt og indgang

1.2.1 Primus Motor Mentorordning

I Røde Kors' Fællesskabssektion arbejdes der på det fælles mål at bryde med ensomhed. I 1985 opstod der et behov i fængslerne, og derfor startede Fængselsbesøgstjenesten. Aktiviteten startede i arrester og lukkede fængsler, og Røde Kors fik skabt et tilbud, hvor indsatte som afsoner en dom, kan få besøg. Tilbuddet har eksisteret i mere end 30 år, hvor isolerede indsatte har mulighed for at tale med en frivillig, som kommer fra samfundet og repræsenterer 'det normale'. På den måde er det en resocialiserende indsats, som forbinder civilsamfundet med indsatte. I dag er det en aktivitet, som er udbredt til hele landet, hvor mere end 220 frivillige hvert år besøger indsatte bag murene i de danske fængsler. I 2015 evaluerede Røde Kors denne fængselsbesøgstjeneste, og undersøgte, hvad de indsatte, som havde en besøgsrelation med en frivillig, syntes var godt ved tjenesten, og hvad der kunne være anderledes. Evalueringen viste, at flere af de indsatte mente, det var ærgerligt, at ordningen sluttede, når deres afsoning endte. En af grundene til det var, at de indsatte havde opbygget en tillid og relation, som de satte pris på, og hvor de i ligeså høj grad følte, de havde brug for støtten efter afsoning. Det blev startskuddet til en mentorordning for løsladte, PM. Mentorordningen var inspireret af Norsk Røde Kors, som i 2004 etablerede *netverk efter soning* (Trygfonden 2018), som i dag har over 500 deltagere om året. PM er et tilbud målrettet 25-50-årige som løslades fra fængsel til en af syv kommuner (København, Aarhus, Aalborg, Odense, Esbjerg, Vejle og Kolding). Idet den indsatte siger ja til at være med i mentorordningen, er der en vilkårlig lodtrækning, som afgør enten om personen får to mentorer fra PM, eller om personen indgår i forskningen i kontrolgruppen. Projektets formål er at støtte løsladte i overgangen fra fængsel til frihed, både praktisk og socialt (Jørgensen et. al 2015:19). Da projektet er et forskningsprojekt økonomisk

støttet af Trygfonden fra 2015-2019, er der en flere forskningskrav, fx effektevalueres projektet af Flemming Balvig (Balvig). I PM matches to mentorer med en indsat i sidste fase af afsoningen, og forløbet fortsætter efter løsladelse for at være med til at sikre, at den løsladte får en god start et liv uden kriminalitet. Mentorforløbet varer i op til et år efter løsladelse. Formålet er at give den løsladte en tillidsfuld relation til de frivillige mentorer. Herigennem kan den løsladte opnå støtte til de svære områder, som det kan være eksempelvis at navigere i kommunale tilbud, digitale udfordringer eller lignende.

1.2.2 Indgangen som praktikant

Som en del af kriminologi uddannelsens 3. semester var jeg i praktik i Røde Kors, hvor jeg primært arbejdede med PM, ligeledes fik jeg efterfølgende et studentjob i samme afdeling. I min praktik var min hovedopgave at identificere hvilke grunde, der kunne være til, at antallet af deltagere på daværende tidspunkt var faldet. Den opgave gav mig mulighed for at arbejde dybdegående med PM. Jeg startede med at orientere mig i projektet, hvor jeg læste nogle af de baggrundsrapporter, som PM er skabt på baggrund af. Derudover fik jeg en række data fra en intern spørgeskemaundersøgelse, som var sendt ud til socialrådgivere i kriminalforsorgens institutioner. En af de problemstillinger som socialrådgiverne tilkendegav var, at der var for mange tilbud om at få mentorer, hvorfor en af mine opgaver blev at lave et overblik over, hvilke mentorordninger indsatte kan tilbydes. Igennem praktikperioden deltog jeg i samarbejds møder med Kriminalforsorgen, Københavns Kommune og Cafe Exit, hvor forskellige samarbejds potentialer, i forhold til mentorordninger, blev drøftet. Igennem perioden har jeg, sammen med projektleder Line Lausted, besøgt flere af kriminalforsorgens institutioner, hvor jeg talte med talsmænd omkring PM og mentorordninger. Det paradoksale ved mødet med talsmændene var, at de indsatte, i modsætning til de ansatte, ikke kendte til PM, og størstedelen af dem kendte ikke til andre mentorordninger. Jeg har ligeledes afholdt kvalitative interviews med løsladte og mentorer, som har medvirket i PM. I januar var jeg med til at udarbejde en kortfilm med to tidligere mentees i PM, som skal vises til alle ansatte i Kriminalforsorgen. Jeg har således et indgående kendskab til PM som mentorordning, og har mødt mange mentorer, mentees og andre, som er i berøring med projektet. Det har været rammesættende for nærværende speciale, at jeg har kunne samarbejde med Røde Kors, hvilket kan bidrage med at nuancere en problematik, som opleves i projektet. Ligeledes er specialets fokus udarbejdet med sparring fra Balvig, hvorved der søges at udfylde et videnshul i litteraturen gennem kvalitativ empiri, hvilket udfoldes i det følgende.

1.3 Forskningsoversigt

1.3.1 Litteratursøgning

Litteratursøgning er en grundlæggende del af akademisk opgaveskrivning, da eksisterende viden kan danne fundamentet for, hvad fremtidige, akademiske opgaver tager udgangspunkt i. Litteratursøgning kan bidrage til, at en akademisk opgave placeres i en faglig kontekst, der kan tilvejebringe ny viden i en forskningsbaseret praksis. Samtidig er relevant litteratur væsentligt for at kunne argumentere for, hvorledes den akademiske opgave bidrager indenfor en given forskningspraksis. På den baggrund vurderes det væsentligt at redegøre for, hvordan litteraturen, der danner grundlaget for nærværende speciale, er identificeret. Derudover kan en redegørelse, for den anvendte litteratur, i nærværende speciale bidrage til, at denne bliver mere transparent, hvilket styrker specialets reproducerbarhed.

Anvendte databaser, søgestrategier og -teknikker

I nærværende speciale er databaserne Aalborg Universitets Bibliotek og Google Scholar anvendt. I databaserne er litteraturen indekseret i forhold til emneområde, der er en sammensætning af kontrollerede emneord, som er inddelt hierarkisk (Kugley et al. 2015:27). Øverst i hierarkiet findes generelle og brede emneord, hvorefter disse bliver mere specifikke og præcist definerede. En søgning ved hjælp af kontrollerede emneord kan bidrage til en reduktion i mængden af irrelevant litteratur, og den hierarkiske indeksering kan således forøge litteratursøgningens værdi. I nærværende speciale anvendes en kombination af søgestrategierne kædesøgning og bloksøgning. Kædesøgning er en søgestrategi, hvor en søgning genfindning kan forøges ved at tage udgangspunkt i relevante referencer og finde nye referencer ud fra disse. I den forbindelse er to forskellige kædesøgningsteknikker blevet anvendt:

1. Relevant litteraturs referencer læses, hvorved der identificeres mere relevant litteratur.
2. Der undersøges hvilke relevante emneord, der er indekseret med. Disse anvendes i den øvrige søgning.

I modsætning til kædesøgning, er bloksøgning mest anvendelig i forbindelse med databasesøgning, og er karakteriseret ved, at forskellige elementer af en søgning inddelles i blokke. Der kan således både tilføjes og fjernes blokke, hvilket muliggør, at søgningen kan udvides og indsnævres (Kugley et al. 2015:30). I nærværende speciale anvendes de kontrollerede emneord *resocialisering*, *mentorordning*, *løsladte*, *kriminalitetsfrit liv* og *stigmatisering*. Begrundelsen for at danske emneord blev anvendt skyldes, at specialet indgår i en dansk kontekst. Et eksempel på bloksøgning fremgår af **Tabel 1**:

Kategorisering	Kriminologi	Løsladte	Resocialisering og mentorordning
Søgetermer	Kriminalitet AND resocialisering	Løsladte personer	Resocialisering AND mentor AND mentorordning OR mentorordning for løsladte*

Tabel 1 – eksempel på bloksøgning

Det kan være utilstrækkeligt, at enkle emneord danner grundlag for litteratursøgningen, da søgningen ofte bliver for bred og mængden af irrelevant litteratur forøges. Derfor kan det være hensigtsmæssigt at anvende søgeteknikker, der kan indsnævre og udvide søgninger. Til dette formål blev søgeteknikken boolske operatorer anvendt i nærværende speciale. Booleske operatorer anvendes til at kombinere emneord og almindeligvis anvendes ”AND” og ”OR” (Kugley et al. 2015: 30). Anvendes en kombination med ”AND” gives fællesmængden af to søgninger, mens en kombination med ”OR” giver foreningsmængden af søgningerne (ibid.).

Eksklusion af referencer

Et søgeresultat vil oftest indeholde for mange referencer trods anvendelsen af søgeteknikker, og derfor er en central del af litteratursøgning at ekskludere referencer. I nærværende speciale gennemgik referencerne tre vurderingstrin. Først vurderes titlen, og hvis referencen ikke blev sorteret fra, vurderes abstraktet. Hvis denne proces ikke medfører eksklusion af referencen, bliver hele referencen gennemgået, hvorefter relevansen af denne vurderes.

1.3.2 Systematiske kortlægninger af mentorindsatser.

I 2012 udgav antropolog, Henriette Christiansen (Christiansen), på vegne af Det Kriminalpræventive Råd (DKR) og Trygfonden, en systematisk kortlægning af ”*Effekten af mentor- og fritidsindsatser for unge i risiko*”. Fokus i denne rapport var på forebyggelse af unge i forhold til kriminalitet, uroskabende adfærd og unge generelt (Christiansen 2012:7)². Denne systematiske kortlægning af mentor- og fritidsindsatser har til formål at give et indblik

² En systematisk kortlægning og evidensbaseret forskning, er en undersøgelse af undersøgelser, og adskiller sig ved at være baseret på sekundærforskning (Baadsgaard og Krogstrup 2017:69-93).

i, hvilken forskning der eksisterer nationalt og internationalt. Undersøgelsen tager udgangspunkt i fem internationale databaser i sin søgning, og har herefter kortlægges blandt andet, hvilke lande og hvilke studier disse er fordelt på (ibid.:38).

Denne kortlægning er baseret på mentor- og fritidsindsatser til unge, og er baseret på 10 mentorordninger, 20 fritidsindsatser og 20 mentor- og fritidsindsatser i perioden fra 1995-2011 (ibid.:116). Fundene kan anvendes til at nuancere, hvilke positive effekter mentorordninger kan have, dermed kan disse bruges som forståelse for, hvad der har virkning, og hvilke der kan antages ikke at have virkning. Disse kan bruges for skabe en bedre grundlæggende forståelse af, hvilke faktorer der bør undersøges for at kortlægge, hvorfor mentorforløb afbrydes i PM. Christiansen argumenterer for, at de studier hun har set en effekt hos, er 'lovende' effektive (og ikke sikkert effektive), idet det er vanskeligt at undersøge mentorordningers direkte effekt i forhold til at være kriminalitetsforebyggende, da der er mange faktorer, der spiller ind (ibid.:81). Overordnet set synes mentorordninger at bidrage til at forbedre selvværd, boglige evner, relationer til jævnaldrende og forældre, samt mindske pjækkeri, aggression, misbrug af rusmidler og voldelige tendens (ibid.:82). Der er flere faktorer, såsom varighed af forløbet, der påvises at have positiv effekt i samtlige undersøgelser. Disse danner grundlaget for de konkrete anbefalinger, studiet munder ud i, omkring hvordan en mentorordning skal struktureres. Det indbefatter at deltage i ugentlige møder, der varer adskillige timer. Længden på en mentorordning bør være mindst et år. En mentorordning på under et år kan have negativ indflydelse på deltageren (ibid.:85). Mentorrelationen bør tage form af en støttende, tillidsfuld og emotionel relation. Desuden bør organisationen, som har mentorordningen have professionelle ansatte, der screener, matcher, oplærer, støtter og superviserer frivillige mentorer.

En anden systematisk kortlægning af mentorordninger er udgivet i 2012 gennem Det Nationale Forskningscenter for Velfærd: *Effekter af Mentorstøtte for Udsatte Ledige* (Albæk et. al 2012). Formålet med denne rapport var at redegøre for den viden, der på daværende tidspunkt fandtes, omkring effekten af mentorstøtte til udsatte ledige. Den er fokuseret på arbejdsmarkedspolitiske indsatser overfor udsatte ledige, der har særlige vanskeligheder ved at finde og fastholde arbejde. Den kortlægger ligeledes hvilke danske og internationale effektstudier, der er publiceret indtil 2012. Dette er stadig aktuelt, da der endnu ikke er lavet effektmålinger på mentorordninger for løsladte i Danmark³. Internationalt set, tages der

³ I skrivende stund udarbejder Flemming Balvig en effektmåling af mentorordningen Primus Motor, denne forventes publiceret tidligst i 2022.

udgangspunkt i metastudiet fra Campbell Review i 2008, hvor de analyserede 39 studier omhandlende effekterne af mentorordninger. Disse studier indeholder effekter for mere end ét outcome-mål. Det betyder, at det ikke er muligt at udlede en effekt af mentorstøtte isoleret fra anden støtte og indsats. Der er dog indikatorer for at mentorstøtte, som gives i forbindelse med anden indsats, har en positiv, gavnlig virkning i forhold til beskæftigelse. Ligeledes kan metastudiet påvise, at det for løsladte har en positiv virkning i forbindelse med beskæftigelse at få en mentorstøtte straks efter løsladelse, hvorved det har en positiv virkning i forhold til recidiv for løsladte (ibid.:14).

I forhold til danske studier kortlægges det i studiet, at der kun er målt effekt af mentorstøtte i Danmark med kvantitative data indenfor tre hovedgrupper: mennesker med tilknytning til et jobcenter, unge med særlige behov for støtte i forbindelse med studie, og kriminelle unge, der er i et udslusningsforløb fra fængsel eller anden institution (ibid.:29). De danske mentorordninger er forholdsvis udbredte, og forfatterne antyder, at disse kvantitativt kan formodes at have en vis effekt. Efter forfatterens bedste overbevisning, synes der ikke at eksistere nogen viden om konkrete undersøgelser, der bygger på kvantitative effektmålinger.

1.3.3 Kvalitative undersøgelser af mentorordninger for løsladte

Der er flere kvalitative undersøgelser, der undersøger mentorordninger for løsladte. I nærværende speciale fremhæves to forskellige: den første analyserer den positive relation, og anskuer, hvilke elementer der hjælper i en mentorordning. Denne er valgt for at kunne nuancere vigtigheden i relationer, og have en forståelse for hvad der virker. Den anden er udvalgt, da den nuancerer, hvor svært det kan være at inddrage mentees, som har afbrudt mentorforløb.

I 2002 udgav Annick Prieur og Lars Skov Henriksen en evaluering, *Arrangerede venskaber – mentorordning for unge straffedømte af anden etnisk oprindelse*, som Kriminalforsorgen ønskede, i forbindelse med deres daværende nystartede mentorordning. Undersøgelsens fokus var at kortlægge, hvad mentorkontakten indebar, hvilke problemer sagsbehandler, mentor og den unge har oplevet, og om den unge fik hjælp til at løse disse problemer (Prieur & Henriksen 2003:4). Den metodiske tilgang i undersøgelsen var kvalitativ, hvor 25 interviews dannede grundlag for udarbejdelse af 10 cases. De fund, som bliver fremhævet i evalueringen, rummer blandt andet familieproblemer, psykiske lidelser, boligvanskeligheder samt misbrugs- og uddannelsesproblemer (ibid.:59). I undersøgelsen lægges der vægt på, at en væsentlig faktor er en tillidsrelation, der skabes mellem deltager og mentor. Det kan udledes, at de unge ikke udelukkende opfatter mentorordningen som en kontrol, der er snarere tale om en form for

uformel social kontrol⁴, der af den unge opleves som værende en del af dagligdagsinteraktion (ibid.:48). Overordnet set udledes det i konklusionen, at i flere af de undersøgte tilfælde, har mentorerne bidraget til at hjælpe unge med at skabe forudsætninger for en kriminalitetsfri tilværelse. Denne undersøgelse er med til at danne grundlag for viden om mentorordninger, og dermed bidrager med en forståelse af, hvad der kan virke i mentorordninger.

I 2015 udgav af Anita Rönneling (Rönneling) en evalueringsrapport for Kriminalforsorgen, *Back on Track*, som var en undersøgelse af et afradikalisering projekt, som tog udgangspunkt i mentorers erfaringer, refleksioner og holdninger. Evalueringen belyser de udfordringer, som mentorer har erfaret i perioden, de har været i projektet, blandt andet en utilfredshed med de ansættelsesvilkår de er underlagt. Endvidere ekspliciterer Rönneling, hvorfor undersøgelsen ikke omfatter erfaringer med mentees, som har afbrudt forløb, da det ikke var muligt at træffe disse personer. Det var dog hensigten at inddrage de mentees, som har erfaring med et afbrudt mentorforløb. Dette begrundes med, at Kriminalforsorgen ikke har mulighed for at kontakte klienter efter udstået straf (Rönneling 2015:9). Det nævnes ligeledes, at flere mentorer, ud af de ni interviewede i undersøgelsen, har oplevet afbrudte forløb. Der ekspliciteres ikke, hvilke årsager, der har været til de afbrudte forløb, eller andre faktorer som kan begrunde afbrydelserne. Denne undersøgelse er beskrevet for at give et indblik i, hvor vanskeligt det kan være at inddrage deltagere, som har afbrudt forløb og få blik for de intenderede og ikke-intenderede konsekvenser, som kvalitativ forskning kan nuancere (se kapitel 4).

1.4 Specialets forskningsretning og problemformulering

I den eksisterende litteratur forekommer flere internationale undersøgelser af, hvilken effekt mentorordninger har for løsladte. Ligeledes findes der flere kvalitativt funderede undersøgelser af mentorordninger, som belyser mentorordninger med udgangspunkt i de mentees, som har eller har haft mentorer. Det videnshul, som identificeres i den eksisterende forskning samt evalueringer, omhandler en dybdegående undersøgelse, som tager afsæt i afbrudte mentorforløb, og hvilke virkningsmekanismer de forløb, som er afbrudt kan forklares med. Med afsæt i litteraturen, og med en nysgerrighed på, hvorfor omkring halvdelen af de mentorforløb, der er startet i PM, er følgende problemformulering formuleret:

Hvilke mekanismer har indflydelse på, at mentorforløb afbrydes, og hvordan kan forståelse af disse bidrage til at forbedre fremtidige mentorforløb?

⁴ En uformel social kontrol anses som værende en bestandig del af hverdagslivet gennem det sociale system

I mentorforløb, som bruges ved overgangen fra fængsel til et kriminalitetsfrit liv (resocialisering), er der et stort antal deltagere, som afbryder. Nærværende speciales sigte har til formål at bidrage med nye perspektiver på, hvordan mentorforløb kan forbedres ved at bruge erfaringer fra de mentees, som afbryder.

1.5 Specialets opbygning

I **kapitel 2** præsenterer jeg specialets videnskabsteoretiske tilgang, og sætter denne i relation til det anvendte teoriapparat.

I **kapitel 3** præsenterer jeg specialets teoretiske ståsted, og sætter denne i relation til det anvendte teoriapparat.

I **kapitel 4** redegøres der for specialets metodiske design, empiriske materiale og analysestrategi, og hvordan jeg kvalitetssikrer undersøgelsen.

I **kapitel 5** analyserer jeg de cases, jeg har fra Røde Kors' mentorordning med henblik på at besvare problemformuleringen.

I **kapitel 6** analyserer jeg de interview, jeg har gennemført med henblik på at kode disse og kunne besvare de elementer af problemformuleringen, som jeg ønsker en anden nuance af.

I **kapitel 7** diskuterer jeg de empiriske fund gennem en diskuterende konklusion, som jeg finder relevante, ligeledes tager jeg greb om de teoretiske implikationer af disse. Desuden bruger jeg min diskussion til at reflektere over specialets vidensbidrag.

Kapitel 2 – Specialets videnskabsteori

2.1 Videnskabsteori

Videnskabsteori er en filosofisk disciplin, som beskæftiger sig med forskellige undersøgelser og teorier af videnskabens natur og egenart (Birkler 2016 [2005]:9). Det betyder, at videnskabsteori kan betragtes som videnskab om videnskab, og således en form for metavidenskab om videnskab. Videnskab er en sandhedssøgende praksis inden for bestemte institutioner i samfundet, fx universiteter. Det er en videnskabelig proces, hvori forhold i verden undersøges på en systematisk måde, som forpligter sig på sandheden og arbejder efter metoder, der tilstræbes at være gennemskuelig, og ligger åbne for sandheder. Forskellige fagdiscipliner søger videnskabeligt at finde sandheden, men det er imidlertid aldrig således, at sandheden bliver absolut (Sjørsløv 2015:30). Det forstår jeg som, at sandheden skabes ud fra den måde, der fortolkes på. Dette er afhængigt af, hvilke tematikker der kodes, hvordan udsagn fortolkes, samt hvilken forforståelse forfatteren fortolker ud fra. Videnskabelige undersøgelser er en særlig måde at fremstille undersøgte fænomener på, det er en særlig måde at tilegne sig stof på og en særlig måde at undersøge verden på (Sjørsløv 2015). Jeg anerkender, at der findes flere perspektiver på at undersøge, hvordan virkeligheden er, men at jeg i specialet, omkring afbrudte mentorforløb, overordnet set vil tage afsæt ud fra fortolkningsparadigmet med et hermeneutisk videnskabsteoretisk blik. Placeringen inden for et fortolkningsparadigme betyder, at jeg søger viden om afbrudte mentorforløb gennem perspektiver fra menneskelige subjekter, hermed forstået som mentees og gennem fortællinger fra mentorer om mentees, i kontekst og relation(er).

2.1.1 Hermeneutisk udgangspunkt

Specialet er udarbejdet med afsæt i et hermeneutisk udgangspunkt. Hermeneutik står for fortolkning. Gennem fortolkning af tegn og symboler findes der frem til den mening, der gælder for folk i de sammenhænge, der studeres (Sjørsløv 2015:131). Hermeneutikkens tilgang indebærer fokus på fortolkning og forståelse, herunder selve læren om fortolkning af sociale aspekter, aktører, tekst eller samtale (Højberg 2013 [2005]:289). Fortolkning forstås af Paul Ricoeur i sin stærkeste betydning, det vil sige afsløringen af en skjult betydning i en åbenbar betydning (Ricoeur 1974:264). Ricoeur er forfatter til en tekst om meningsfuld handling (Ricoeur 2002[1983] i Sjørsløv 2015:132), her præsenteres argumenter for, at fortolkning af sociale handlinger kan følge samme mønster som fortolkning af tekst. Ricoeur sigter efter at gøre tekstfortolkning til et paradigme for fortolkning, og bruger diskursen til at forstå sproget

som en begivenhed. I specialet kan denne tilgang give anledning til at fortolke de udfyldte skemaer, som mentorerne har givet, og forstå hvilke diskurser, der ligger i teksten. Diskurs er en begivenhed, der sker, når der tales. Pointen er således, at det ikke er semantikken, men studiet af tegnene i brug og betydningen heraf, som er afgørende for fortolkningen, hvor diskursen samler dette (ibid.:142).

For forfatteren i nærværende speciale er videnskabsteori vigtig, da det at foretage en reduktion af datamaterialet, og vælge hvad der nedfældes i en videnskabelig henseende, former det, der præsenteres. Det betyder, at forskeren udvælger en vinkel i sit materiale, og det vil altid være muligt at argumentere for eller imod en given fortolkning (ibid.). Og derfor betyder det også, at der ikke kan gives et endeligt svar, der kan betragtes som en uigenkaldelig sandhed, da der arbejdes ud fra et hermeneutisk blik. Med Ricoeurs hermeneutiske blik skelner han mellem forklaring og forståelse, hvor en forklaring finder sit anvendelsesfelt i naturvidenskaben, og forståelsen finder sit oprindelige anvendelsesfelt i humanvidenskaberne (Ricoeur 1979:194). Denne tilgang bruges i specialet, da denne kan bruges til at henholde forståelse til subjektive sandheder. For at blive til sandheder af den slags, der overholder de videnskabelige grundkriterier, må menneskers sandheder, der studeres, inddrages i et mere omfattende billede. Anvendelse af Ricoeurs hermeneutiske tilgang giver anledning til et opgør med subjektivismen ved at objektivere subjektet. Hermed forstås, at flere kan fortolke, og der er dermed flere lag, der kan udfoldes. Dette udgangspunkt understøtter Ricoeurs hermeneutiske synsvinkel, hvor han påpeger, fx kan en tekst præsentere et begrænset felt af mulige konstruktioner (Ricoeur 1979:203).

Det udgangspunkt bruger jeg som ståsted i nærværende speciale, hvor jeg vælger en vinkel i datamaterialet og argumenterer for og imod en given fortolkning. I socialvidenskaben er diskussion og kritik, nøglen til udformning af dybere fortolkningslag. Ved at anvende Ricoeurs forståelse af fortolkning åbner det muligheder for at se de underliggende, skjulte strukturer i mit datamateriale. Ligeledes anvender jeg hermeneutiske bue på det metodiske niveau, for at kunne udnytte indsigterne i parallellen mellem tekstfortolkning og fortolkninger af menneskelige handlinger (Sjørlev 2015:134). Det er dialektikken mellem del og helhed, som er nyttig i det analytiske arbejde, og ved, at jeg veksler mellem enkeltfænomener, fx udsagn fra en informant eller begivenhed, og bruger denne i en kontekstuel helhed og omvendt, bidrager det til forståelse af helheden.

I nærværende speciale arbejder jeg ud fra et paradigme om, at et hvert menneske har hver sin forforståelse, der er grundlag for, hvordan vi forstår omverdenen. En forforståelse kan forklares således at være en forudgående forståelse, der gør det muligt for mig at kunne forstå fx min

empiri. Jeg er derfor også opmærksom på, at min forforståelse er med til at afgøre, hvilken vinkel i datamaterialet, jeg vælger.

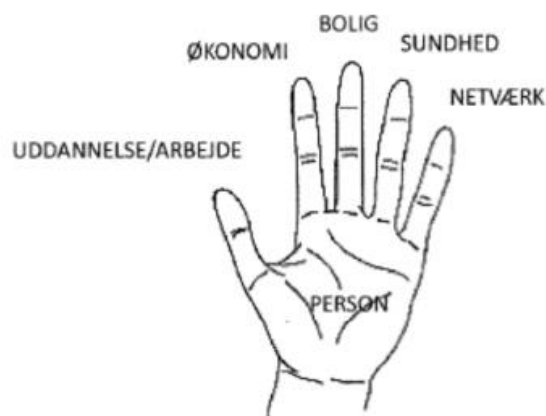
Begrebet forforståelse er beskrevet af den tyske filosof Hans-Georg Gadamer (Jacobsen & Willig 2008:221-4), der anvender begrebet som en forståelseshorisont, der er med til at afgøre, hvordan jeg som person og senere kriminolog, møder andre mennesker på godt og ondt. Med det skal det forstås, at en forforståelse også kan være med til at skabe fordomme og holdninger, og det er derfor vigtigt, at jeg er i stand til at løsrive mig fra forforståelsen (ibid.:127-157). Både i det senere arbejde som kriminolog, men i første omgang under tilblivelse af nærværende speciale, fordi det er nødvendigt at udvide min forståelseshorisont. Idet jeg forholder mig åben og undersøgende overfor ny viden og empiri, så bliver jeg i stand til at læse og forstå tekster i en sådan grad, at jeg kan besvare problemformuleringen.

Kapitel 3: teoretisk ståsted

3.1 Resocialisering

Den overordnede ramme for nærværende speciale indskrives i resocialiseringsdebatten i kriminologien. Resocialisering kan anskues på flere måder, men i nærværende speciale benyttes tilgangen omkring 'change for the better' (Robinson & Crow 2009), idet de mentorordninger kan antages at have det fælles formål at give respondenterne redskaber til at leve et kriminalitetsfrit liv. I forbindelse med arbejdet med PM, er Balvigs 'hånden' introduceret. Denne danner en syntese omkring de forskellige teoretiske ståsteder, som nærværende speciale beskæftiger sig med.

Balvig (se bilag 26) udviklede en forskningsbaseret ramme for at reducere kriminelt recidiv. De mest indflydelsesrige recidivfaktorer er igennem forskning nationalt, ligesom internationalt rettet mod faktorer som alder, kriminel fortid (antal tidligere domme ligesom arten af kriminalitet) og køn (Bilag 26; Justistministeriets forskningskontor 2012; Andrews et. al 1990). De potentielt mere direkte påvirkelige recidivfaktorer sammenfatter Balvig i sin teori omkring 'hele hånden'. Denne er en symbolik, som beskriver, hvordan mennesket kan bruge sin hånd til at skabe forandring i sin tilværelse. Ligeledes kan andre, både i overført og konkret forståelse, tage fat i hånden.



Figur 1 – 'hånden' som illustration for recidivfaktorer for en løsladt (Bilag 26)

Håndfladen kan betragtes som hele personen. De fleste hænder har tre gennemgående linjer, som symboliserer faktorer, der betyder noget for recidiv: 1. ændringsmotivation (parathed til at ændre sit liv), 2. livshorisont (graden af selvkontrol) og 3. livsstil (formåen til at kunne strukturere en dagligdag).

Tommelfingeren repræsenterer *uddannelse/arbejde*, der er den stærkeste finger, og ligesådan er mangel på uddannelse/arbejde det mest udslagsgivende recidivmæssigt. Uddannelse og

arbejde er dermed en af de faktorer, som en mentor kan støtte deltageren med, så vedkommende har bedre mulighed for at undgå at begå ny kriminalitet. De resterende fire fingre har alle tre led eller dimensioner. Pegefingeren repræsenterer *økonomi*, som indbefatter tre centrale aspekter: rådighedsbeløb, gæld og styring af økonomi. Langefingeren repræsenterer *boligen*, selve boligen, boligområdets karakter og geografiske dimension (placering i forhold til eksempelvis arbejde/uddannelse). Ringefingeren repræsenterer *sundhed* for at fokusere på misbrugsproblematikker, fysisk sundhed og psykisk sundhed. Lillefingeren repræsenterer *netværk*, med særligt fokus på relationer til familie, relationer til venner og bekendte og sammensætning af andre dele af netværk (kriminelt fortid/nutid samt misbrug). Udover arbejdet med de direkte påvirkelige recidivfaktorer, beskrevet i hånden, argumenterer Balvig for, at samspillet mellem forhold i storsamfundet ligeledes har indvirkning på resocialiseringsprocessen. Dette omhandler det kriminalretlige system (sanktioner og rammebetingelser), kriminalforsorgen selv og lokalsamfund, kriminalforsorgen og dens klienter befinder sig i.

Balvig forfattede denne teori omkring resocialisering af løsladte i sit arbejde i et resocialiseringsudvalg under den forhenværende regering, udvalget blev nedlagt, da den nuværende regering trådte til. Det er et godt greb til at forstå, hvilke recidivforebyggende indsatser, der er forsøgt at give igennem de mentorforløb, som specialets respondenter har været igennem. Denne ramme om resocialisering og de forskellige faktorer, der har indvirkning på recidiv, anvendes til analysens første del, hvor forskellige deskriptive faktorer sammenholdes. Her udledes hvilke fælles træk, der er ved de mentorforløb, der er afbrudt i PM. For at kunne sammenfatte hvilke yderligere mekanismer, respondenterne i specialet kan fortolkes at opleve, anvendes følelsesmæssige perspektiver.

3.2 Følelsesmæssige perspektiver i kriminologien

Kulturkriminologi er et postmoderne teoretisk perspektiv i kriminologi, som udspringer af den kritiske skole. Det kulturkriminologiske perspektiv handler om at indfange kriminalitet og kontrol i samfundet i en kulturel kontekst (Ferrell 1999). Indenfor kulturkriminologien udspringer et relativt et nyt perspektiv, der er et følelsesmæssigt perspektiv på kriminalitet. Dette kaldes *Emotions and crime*⁵ hvor følelser sættes som forbindelse mellem aktør og struktur. Annick Prieur (Prieur) har udgivet en artikel, som giver en indramning af en Bourdieuforståelse af socialt rum og felter, og giver en stærkere redegørelse for strukturelle

⁵ Michael Hviid Jakobsen og Sandra Walklate er i øjeblikket i gang med at udgive en bog omkring emnet (In press 2019)

aspekter, og også om hvordan social struktur går ind i folks sind - gennem deres vurderinger og opfattelse af, hvad der er, eller ikke er muligt og ønskeligt for sig selv. Og disse vurderinger og opfattelser er følelsesmæssigt belastede (ibid.: 360). I artiklen argumenteres der for, at meget kriminologisk teori handler om følelser, både i aktør - og strukturorienterede perspektiver. Det kan være en udfordring at koble følelser, som de opleves på mikroniveau, til kultur/struktur. Dette koblingspunkt kan imidlertid anskues som identitet og selvbillede. Dette perspektiv anvendes i analysen. Under identitet og selvbillede bruges *stigma* og *social læring* til at nuancere, hvordan disse være koblingspunktet fra cases og informant udsagn, til at udlede hvilke følelser, respondenterne kan fortolkes at opleve. Denne tilgang er valgt, idet det kan give et teoretisk greb, som kan tilvejebringe nogle af de mekanismer, som kan udledes gennem kodningen af data og udarbejdelse af nærværende speciales analyse. Imidlertid manglede jeg et teoretisk greb, som kunne tilvejebringe de *følelser*, som kommer til udtryk igennem cases omkring de forløb, respondenterne har afbrudt. Imidlertid mangler dette følelsesmæssige perspektiv et koblingspunkt, og hertil bruges identitet og selvbillede set i lyset af *stigma* og *social læring*.

3.2.1: *Stigma*

En gennemgående tematik fundet i casene, omkring deltagere, som afbryder, kan ses i lyset af stigma. Stigma defineres af Erving Goffman (Goffman 2009) som en uønsket egenskab, der fylder meget for en person, og som kan overskygge andre kvaliteter. Stigmatisering kan medføre en ofte ubevidst diskrimination, som kan reducere den pågældende persons livschancer. På trods af dette er stigma og stigmatisering en generel del af det sociale liv. Alle både bærer og udpeger stigma i forskellige kontekster. Alle befinder sig på forskellige niveauer af det kontinuum, der strækker sig fra stigmatiseret til såkaldt normal – det afhænger helt af den konkrete kontekst (Goffman 2009:138-140). I dette afsnit vil stigma udfoldes med tre forskellige nuancer, en som viser, hvordan menteen er flov over sin adfærd, der kan forklares ved brugen af stigma. Et andet eksempel hvor den dom, menteen har fået, kan forstås ved hjælp af stigma og storsamfundet, og hvordan menteens handling kan forstås ved hjælp af stigmatisering.

3.2.2 *Akers social læring*

Ronald Akers beskriver i sin teori, hvordan adfærd er tillært gennem social interaktion, hvordan adfærden styrkes eller svækkes af de reaktioner, individet har modtaget eller modtager, i forbindelse med deres adfærd, og hvordan vi ”*smitter*” hinanden med vores adfærd (Akers 2014: 143). Mentorerne i PM kan anskues som at have til opgave at se den indsatte som et

menneske, og om at være der for vedkommende i overgangen fra fængsel til frihed. Det kan ligeledes handle om, at en mentor kan være en rollemodel, og vise den løsladte redskaber og teknikker til at lære at begå sig på accepteret vis i samfundet. Således bliver mentoren den person, der tager menteen med i det offentlige rum for at deltage i forskellige aktiviteter, såsom cafébesøg, gåture, paintball, dyrke vægtløftning eller gå på museum. Det er aktiviteter, som mentorer fra PM kan "lære" den løsladte, ved at interagere og på den måde have indvirkning på den løsladtes adfærd. Fx talte jeg med to mentorer, som fortalte, at deres mentees, løsladte, i starten reagerede meget voldsomt på regninger og ofte kunne sige: "fuck det". Her tog den ene mentor sig tid til at hjælpe sin mentee med at se på regninger, og mentor fortalte, at det over tid blev mere overskueligt at gøre. Det er et eksempel på, hvordan social læring sker i interaktionen mellem mentor og mentee. Med andre ord så påvirker mennesker hinanden gennem de holdninger og overbevisninger, vi har. En mentor interagerer fx med andre unge, der har negative eller positive holdninger og overbevisninger til samfundet, og dermed vil den unge være mere tilbøjelig til at tilegne sig samme negative eller positive holdninger og overbevisninger (Akers 2014:142-143).

Ovenfor er overvejelser omkring teoretisk ståsted i analysen, som danner grundlag for, hvilke analytiske pointer, der anvendes til koble empiri, og således have fund, som kan anvendes til besvarelsen af specialets problemformulering.

Kapitel 4 - Felt og metode

I nærværende speciale er tilgangen kvalitativ. Der findes imidlertid ingen almengyldig accepteret definition af, hvad kvalitativ forskning er, men der eksisterer forskellige opfattelser af, hvad denne er og kan (Brinkmann & Tanggaard 2015:13). Hvor den kvantitative metode ofte søger at belyse et forskningsobjekt nøgternt og med numeriske mål, søger den kvalitative metode at belyse en problemstilling ved at fortælle ud fra forskerens opfattelse af personer og miljøer (ibid.:245). Kvalitativ metode er en fællesbetegnelse for en række undersøgelsesmetoder, som tilvejebringer muligheder for at opnå viden om forhold, der ofte er vanskelige at kvantificere. Dette er grunden til, at nærværende speciales empiriske materiale tager afsæt i kvalitative metoder. Når forskning er kvalitativ, betyder det almindeligvis, at forskeren interesserer sig for, hvordan noget gøres, siges, opleves, fremtræder eller udvikles. Ligeledes fokuseres der på for eksempel at beskrive, forstå, fortolke eller dekonstruere den menneskelige erfarings kvaliteter (ibid.). I det følgende kapitel redegøres for det overordnede forskningsdesign, samt hvilke muligheder og udfordringer disse tilvejebringer. Der redegøres desuden for, hvilke kvalitative metoder, der benyttes i processen af at genere datagrundlaget, som nærværende speciale baseres på. Her vil de valg og overvejelser, som ligger til grund herfor udfoldes. Desuden vil kapitlet nuancere hvilke kvalitetskriterier, der er danner rammen i kvalitativ forskning og i nærværende speciale. Samtidig belyses de etiske overvejelser, som inden og under dataindsamlingen er nedsat.

4.1 Forskningsdesign: indblik i den empiriske virkelighed

Inspireret af antropologien har jeg valgt et forskningsdesign, der giver mulighed for at forstå, hvad der er på spil i det felt, jeg beskæftiger mig med. Jeg har valgt at bruge et etnografisk forskningsdesign, hvilket har været muligt, qua min position som praktikant og studentermedhjælper i Røde Kors, hvorved jeg har fået et unikt indblik i, hvordan denne organisation arbejder med en mentorordning. Traditionelt set sættes etnografisk metode ofte lig med antropolog, Bronislaw Malinowski (Eriksen & Nielsen 2013 [2001]), der er grundlægger af den etnografiske metode. Han drog ud i verden og var en del af felten. I dag er det i langt højere grad anvendt tværfagligt, og ligeledes i kriminologien, for at undersøge betydning og subjektiv mening om mere komplekse sammenhænge. I et uddrag til etnografernes fagblad, jordens folk, skriver forfatterne:

”At beskrive begivenheder i en kontekst synes særligt vigtigt, hvis ikke helt nødvendigt, når man beskæftiger sig med situationer og begivenheder som er uvante for etnografen

og læseren. Idealet er, at denne måde at arbejde på gør etnografen i stand til at beskrive verden fra 'the native's point of view'" – (Dalgsgaard et. al 2015:3)

Netop denne pointe synes at være inspiration til den tilgang, som jeg har i nærværende speciale: at beskæftige mig med en af de mentorordninger, som løsladte tilbydes. De forståelser, som jeg har tilegnet mig i løbet af min praktik, men ligeledes efterfølgende har været fordrende for, hvordan jeg har forstået kompleksiteten i mentorordningens omfang, og i særdeleshed de mennesker som bruger og arbejder med mentorordningen. Etnografi er en metode til opnåelse af en særlig slags viden om mennesker og samfundsliv (Hastrup 2012). Ved at bruge perioden fra jeg startede som praktikant i Røde Kors, giver det mulighed for at trække på de empiriske fund, jeg har gjort undervejs. Dette indebærer fx forståelsen af, hvilken indvirkning en mentorordning har for dem, som gennemfører forløbet. For at illustrere hvordan den indsigt har givet mig en indgående forståelse i felten, og for PM som mentorordning, vil jeg beskrive, den indsigt, jeg fik i en mentees udvikling over de seks måneder, hvor jeg mødtes med ham flere gange samt talte i telefon med ham. Denne beskrivelse lyder således:

Introduktionskurset for nye mentorer er i gang. Det er en weekend fyldt med forskellige oplæg omkring Kriminalforsorgen, hvordan livet i fængslet er med fængselsforsker Linda Kjær Minke⁶ og med fortællinger fra tidligere mentorer og deltagere. Det er første gang, jeg møder Kevin. Kevin er 27 år gammel, og fortæller om sine erfaringer med det at være deltager i PM. Kevin fortæller, at de to mentorer han har haft, har ændret hans liv. De har taget ham med på ture, hjulpet ham en række praktiske ting og vigtigst af alt, så har de lyttet til ham. Han fortæller, at da han kommer ud af fængslet, har han et stort hashmisbrug, men han har fundet støtte i mentorerne, og fortæller, at han er clean og i behandling. Da jeg seks måneder senere skal lave en kortfilm med Kevin og en anden deltager, fortæller han, at han ikke længere står til at skulle have kontanthjælp, men at han i stedet er begyndt i en praktik, indtil han til sommer skal starte på en uddannelse. I kortfilmen fortæller Kevin, hvordan projektet, og dét at nogle tror på ham, har ændret hans syn på verden. Han fortæller også, at via hans oplæg i Røde Kors, og det at fortælle sin historie, har hjulpet ham med at få det bedre. Han fortæller også, hvordan han før i tiden altid tænkte at hvis folk spurgte, om han ville gøre noget for dem, var det kun for deres skyld. Men ved at have fundet ud af, at det hjælper ham personligt at fortælle sin historie, gør det, at han kan se tingene fra andre

⁶ Bruges på PM kurser grundet hendes store viden på fængselsområdet (se fx Minke 2012).

vinkler af. Kevin fortæller, at han glæder sig til at få et 'almindeligt' liv - uden kriminalitet og stoffer, noget som han ikke troede var muligt, da han først blev løsladt.

I ovenstående empiriske uddrag beskriver jeg, hvordan jeg har tilegnet mig viden omkring Kevin, ved at være i felten i længere tid. Det har givet mig et indblik i den empiriske virkelighed, som jeg undersøger, og en forståelse for, at deltagere som Kevin, har fået vendt deres liv ved at have støtte og hjælp fra mentorer. Et kendetegn ved etnografiske studier (feltstudier) er, at de påvirker deres studieobjekt, alt imens de studerer det. Fx vil hidtil uprøvede tankerækker blive italesat, og dermed være med til at forme, hvordan forklaringer tager form blandt dem, der spørges. Det har jeg været bevidst om, og det har også været med til at forme det videnskabsteoretiske afsæt, som nærværende speciale er baseret på. For igennem min tid som praktikant, har jeg stræbet efter at reflektere over den forforståelse, som jeg har, og hvordan mine spørgsmål i felten, til fx Kevin, har været formet af den forforståelse. I interaktionen med felten har min forforståelse hele tiden ændret sig (jf. Kapitel 3). Metodisk betyder det, at i processen af at forstå min genstand, skifter den unægteligt form. Dette påpeges i feltvidenskaben som værende særlig omhyggelig med sine metodeovervejelser og sin videnskabsteoretiske fundering (Hastrup 2012:57). Med afsæt i en hermeneutisk videnskabsteoretisk ramme, som beskrevet i foregående kapitel, har jeg løbende indsamlet empiri igennem længere tid og kan bruge min indsigt i felten, til at generere ny viden, som forhåbentligt kan være med til at nuancere et underbelyst problemområde. Jeg har valgt at bruge et etnografisk forskningsdesign som ramme for mit speciale, da det giver muligheder for at trække på de empiriske fund, jeg har fået gennem min praktik og mit studenterjob, hvor jeg har arbejdet med en af de mentorordninger, som løsladte tilbydes, når de løslades fra fængsel. Dette forskningsdesign er ligeledes valgt, da det fordrer en måde at undersøge et felt intensivt på, samtidig med at have mulighed for at opnå en detaljeret og specificeret beskrivelse af studieobjektet (De Vaus 2001:51). På den måde skaber det et udgangspunkt for at kunne udlede meninger og holdninger af en bestemt gruppe mennesker, og dermed undersøges enkelte tilfælde i ét bestemt felt, der kan give en unik indsigt.

4.1.1 Kvalitetskriterier

Fælles for forskellige forskningstraditioners videnskabelige arbejde er krav om en synlig systematik i indsamlingen af data, refleksioner over forskningsprocessen, samt analyse og fortolkning af datamaterialet. Inden for kvalitativ forskning er der en herskende diskussion om, hvorvidt kvalitativ forskning kan være generaliserbar. Dette illustreres på den ene side med

argumenter, om de kvalitative metoders svagheder som kan være de data, der genereres, som er baseret på subjektive observationer, hvilket giver svagere muligheder for at generalisere (Brinkmann & Tanggaard 2015b:528). På den anden side er der argumenter, som underbygger, hvordan kvalitative studier giver viden om menneskers livsverdener (Hastrup 2015:58). Inden for kvalitativ forskning er der ikke enighed om hvordan, hvilke kriterier der skal anvendes. På den ene side argumenteres der for at overtage kvalitetskriterier fra kvantitativ forskningstradition, som forsøges overført til den kvalitative forskning, disse indebærer begreberne reliabilitet, validitet og generaliserbarhed (Tanggaard & Brinkmann 2015b:522). Der kan argumenteres for, at anvendelsen af disse begreber, underkender den kvalitative forskning (ibid.:523). I stedet må kvalitativ forskning vurderes ud fra kriterier, der anerkender forskningens mål og ambitioner. I nærværende speciale er der fokuseret på, at læseren kan gennemskue vejen fra undersøgelsens design til udførelse, analyse og resultat. I den forbindelse er der taget udgangspunkt i syv kvalitetsindikationer, som er opstillet for god kvalitativ forskning (Elliott, Fischer & Rennie i Tanggaard & Brinkmann: 2015:524-6), og med eksempler på hvor det gøres i specialet:

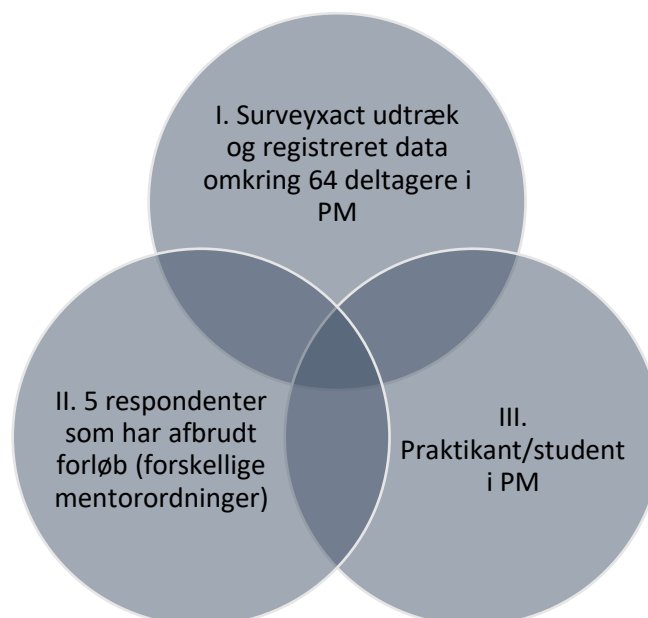
1. Specificering af perspektiv: den studerende vedkender sig sine værdier, interesser og antagelser. Ligeledes en præcisering af sigtet med specialet samt det teoretiske perspektiv herpå.
2. Situering af deltagere: indebærer en beskrivelse af deltagere og deres livsomstændigheder.
3. Eksemplificering: forankring af data i form af eksempler igennem specialet.
4. Troværdighedstjek: en metode til at kontrollere troværdigheden af sine kategorier, temaer eller redegørelser. Dette kan være ved at have flere analytikere, sammenligne med flere kvalitative perspektiver eller triangulere med eksterne faktorer.
5. Kohærens: en fremstilling af specialet således der er sammenhæng.
6. Sondring: indebærer en redegørelse af begrænsninger ved specialet.
7. Resonans i læseren: specialet præsenteres som en præcis repræsentation af genstandsfeltet, eller udvidet vedkommendes forståelse af det pågældende felt.

Ovenstående kvalitetsindikationer anskues som vejledende eksempler til god kvalitet i nærværende speciale. Disse tjener som pragmatiske retningslinjer, som udfoldes implicit gennem beskrivelser, valg og overvejelser, som foretages i nærværende speciale. Der er ligeledes fokus på, at grundlaget for god kvalitativ forskning ikke nødvendigvis er en rigid proces med forudbestemte kvalitetsindikatorer, der skal besvares, men derimod er kontekstafhængigt ud fra undersøgelsens kontekst (Tanggaard & Brinkmann 2015b:528).

4.1.2 Valg af felt, adgang og respondenter

3-delt felt

Felten er kompleks, og på baggrund af den empiriske interesse, er det nødvendigt at tilskære sig et analytisk objekt, dermed at identificere et specifikt fokus og dermed en begrundelse for at afgrænse genstandsfeltet på en bestemt måde (Hastrup 2015:57). Jeg skelner mellem genstandsfelt, som det analytiske afgrænsede videns-interessefelt, og felten, som noget der findes uafhængigt af om, det studeres eller ikke. Det valgte empiriske genstandsfelt, er gjort på baggrund af en umiddelbar mangelfuld viden om, hvad der er på spil for de deltagere, som får en mentor og afbryder forløbet. For at kunne sikre kvalitet i undersøgelsen, er der valgt at indsamle empiri på forskellig vis og dermed kan der laves en metodetriangulering. I den følgende figur er felten, hvori specialets empiri er indsamlet, illustreret:



Figur 2, tredeling af empiri således en metodetriangulering

Som illustrationen viser, er felten tre-delt på den måde at der er empiri fra de tre primære kilder nævnt ovenfor. Dette er en måde at kunne bruge en metodetriangulering, hvorved data kan sammenlignes. I nærværende speciale supplerer de tre metoder hinanden, idet det nuancerer forståelsen af afbrudte forløb bedre. I den første kilde, som er gennem det data, som er registreret i forbindelse med evalueringen af PM. I projektet registreres menteen i et masterdokument, som giver et overblik over, hvornår menteen løslades, hvilke mentorer vedkommende har, og hvorvidt forløbet er afbrudt eller gennemført. Når en mentee melder sig til projektet, har de

først en samtale, hvor de udfylder et startskema, heri indgår oplysninger omkring bolig, økonomi, sundhed, netværk og job/uddannelse, som indsamles på baggrund af Balvigs recidivfaktorer (jf. kapitel 3.1). Hver gang mentorer mødes med menteen, opfordres de til at udfylde en mødeevaluering, og når forløbet afsluttes eller afbrydes, udfylder mentorerne et slutschema. Jeg har brugt disse oplysninger til udformningen af 14 cases af mentees (se yderligere i afsnit 4.2.1 *dokumentanalyse*). Når de udfyldes af mentorer og ikke af mentees, fandt jeg det vigtigt at spørge mentees om deres forløb.

Adgang

Jeg brugte forgæves flere uger på at etablere kontakt til mentees, der har afbrudt mentorforløb i PM. Det resulterede i telefoniske samtaler med otte mentorer, som gav andre indblik i, hvorfor forløbet afbrydes, fx:

Mentor mødte Faruk i Aarhus by, der var faldet i stofmisbruget og havde den følelse, at han havde svigtet mentorerne. Han synes ikke, at han kunne være bekendt at kontakte dem igen. Hun fortæller, at han er seksuelt misbrugt, traumatiseret, fra Palæstina – far var skør. Uddrag fra case om Faruk (Bilag 6, s. 83).

I det empiriske uddrag fra casen fortæller mentoren nogle detaljer, som ikke fremgår i Surveyxact eller andetsteds. Det er information, jeg har kunne generere, ved at have den indsigt i felten og ved at være eksplorativ i min tilgang. Det leder mig til del to af min tredeling af felten, som er fem interviews med respondenter. Da jeg startede min dataindsamling, stræbte jeg efter at kunne tale med nogle af de mentees, som har afbrudt forløb i PM, men grundet forskellige faktorer var det umuligt. En af vanskelighederne er, at mentorer har slettet alle informationer omkring mentees på grund af GDPR⁷-regler. En anden vanskelighed opstod, da en aktivitetsleder, i et af de syv områder, besluttede, at jeg ikke skulle kontakte mentorerne i det pågældende område. Dette på trods af samarbejde med projektleder for PM. På den måde ændrede en gate-keeper min adgang til felten, og det ændrede mit fokus for at tale med mentees. I stedet søgte jeg andre veje, og søgte igennem KF adgang til respondenter og i eget netværk. Her fik jeg fem respondenter, som jeg har afholdt interviews med (mere om disse i afsnit 4.2.2 *kvalitative interview*). Den sidste del i illustrationen viser mit virke som praktikant og student. Denne position har givet mig adgang til at få et indblik i mentorordninger, hvorfor jeg har kunne generere tilsyneladende ny empirisk viden, med afsæt i afbrudte mentorforløb som genstandsfelt.

⁷ GDPR, General Data Protection Registration, også kendt som databeskyttelsesloven, der er vedtaget af EU, som beskytter alle personoplysninger (Retsinformation 2019)

Respondenter

Før udvælgelsen af respondenterne startede, var målet at udarbejde cases ud fra de eksisterende dokumenter og supplere med interview af PM mentees, som har afbrudt forløb. Der blev opstillet et ideal om 14 cases og fem interviewpersoner. Dette antal blev opstillet med udgangspunkt i Tanggaard & Brinkmanns (2015b) forslag om, at antallet af respondenter altid må bestemmes ud fra undersøgelsesprojektets rammer, varighed og resurser. Der blev således foretaget en strategisk afvejning af, hvor mange respondenter, der vurderes mulige at få adgang til ud fra den tidsbegrænsning, som nærværende speciale er underlagt. Det var ikke muligt at skabe kontakt til mentees, som har afbrudt PM forløb, men da jeg fandt det essentielt at tale med mentees, som har oplevet mentorforløb, blev respondenterne udvalgt på baggrund af følgende kriterier:

- Skal have **afsonet en ubetinget fængselsstraf**. For at sikre overensstemmelse med case-respondenter.
- Skal have **afbrudt et mentorforløb i eller efter afsoning**. For at sikre overensstemmelse med case-respondenter.
- Skal være **minimum 18 år gammel**. Af praktiske årsager for at undgå samtykke fra forældre.

Konkret meldte fem personer sig, som enten afsoner eller har afsonet en fængselsstraf, som respondenter til nærværende speciale. Der var andre, som henvendte sig, blandt andet en person som via Facebook skrev, at han ikke selv havde været i et mentorforløb, men gerne ville videreformidle kontakt på den afdeling, han sad på. I korrespondancen forklarede han, at han ville få en telefon ind til de andre personer, og de så kunne kontakte mig (se bilag 21). Jeg afværgede dette 'tilbud', og forklarede i stedet, at han kunne videregive mit telefonnummer, således de andre indsatte som havde haft mentorforløb, kunne kontakte mig derigennem. Jeg fravalgte at benytte denne persons indgang til andre indsatte, da vedkommende ikke responderede på at ringe igennem fængslets telefoner. Ligeledes benyttede vedkommende et alibi til at kontakte mig, og herigennem var det svært at vurdere troværdigheden af denne person og de potentielle andre, vedkommende kunne introducere mig for.

Som beskrevet tidligere i kapitlet var det vanskeligere end forventet, men det lykkedes at få fem respondenter. Jeg søgte i eget netværk (se bilag 20) og igennem Kriminalforsorgen (se bilag 22). Indgangen til Kriminalforsorgen lykkedes igennem Direktoratet med en anbefaling (se bilag 23), men jeg måtte efter nogle ugers forsøg, erkende at institutionerne ikke havde tid (se bilag 23). Igennem mit eget netværk fik jeg løbende etableret interview, det mandede ud i fem forskellige respondenter.

4.1.3 Etiske overvejelser

Det gør sig gældende i alt slags forskning, at det er en aktivitet, som er værdiladet. Dette er ligeledes et kriterie i kvalitativ forskning. Idet kvalitativ forskning har menneskers subjektive erfaringer, eller den socialt konstruerede del af virkeligheden, som genstand for sine undersøgelser (Brinkmann 2015:464), idet *rigtige* mennesker studeres, er det vigtigt at gennemgå de etiske retningslinjer, som gør at specialet lever op til god kvalitativ forskning, og at de tilgange, der vælges i specialet, lever op til etiske korrekte måder. På den ene side ønskes det, at nærværende speciale skal være så dybdegående og udforskende som muligt, hvorved der kan være risiko for at krænke PM og respondenterne. På den anden side findes der et ønske om at udvise så stor respekt overfor PM og respondenterne så muligt med risiko for, at datamaterialet i nærværende speciale bliver mindre dybdegående og i værste fald kun berører overfladen. En måde at anskue dette dilemma er ved at skelne mellem *rettighedsetik*, som betoner autonomi, rettigheder og krav på beskyttelse gennem formelle regler og principper, og *omsorgsetik* der betoner individet som et relationelt og afhængigt væsen, der har krav på omsorg (Brinkmann 2015:471). Det er to former for etik, som skelnes mellem i specialet, fx udsagn, som vurderes at være for personfølsomme, ikke medtages i specialet til trods for, at respondenterne i interviews har underskrevet en samtykkeerklæring til dette. Samtidig tages der højde for, at empati og omsorg fra forfatteren af nærværende speciales side af, i interviewsituationen kan forføre til en åbenhed der tilvejebringer informationer, som respondenterne nødvendigvis ikke ønsker offentliggjorte (Brinkmann 2015:472). Fx under interview med respondent, Christian, hvor han efter de-briefing af interviewet fortalte, at han ikke havde troet, vi ville tale om nogle emner, som ville vække hans følelser, som det gjorde for ham i interviewet. Balancegangen mellem rettighedsetik og omsorgsetik i nærværende speciale er i overensstemmelse med Brinkmanns (2015) argumentation for, at troværdighed, retfærdighed og respekt for etiske værdier er betingelser for, at der kan være sociale konstruktioner. I nærværende speciale er de etiske retningslinjer løbende revurderet og reflekteret over for at udfolde de mest væsentlige af disse, er der taget udgangspunkt i Svend Brinkmanns fire etiske tommelfingerregler (Brinkmann 2015:477-9).

Informeret samtykke

Et grundlæggende aspekt inden for etik, er princippet om informeret samtykke (Kvale & Brinkmann 2015:90). Det har jeg gjort ved at have samtykkeerklæringer med til mine kvalitative interviews (se bilag 25), og når jeg har talt med mentorer, har jeg fået mundtligt samtykke til at bruge deres udsagn i mit videre arbejde. Jeg har været meget eksplicit omkring

samtykke, og respondenternes ret til at ophæve samtykke under interviewet. Det har dog ikke været aktuelt, da de fem interview er blevet gennemført fra mellem 30 minutter til halvanden time. I hver interviewsituation starter jeg med at sætte rammerne for interviewet og informerer respondenterne om anonymisering samt deres frivillige deltagelse i interviewet.

Fortrolighed

Fortrolighed i form af anonymitet er af gode grunde blevet standard i mange projekter (Brinkmann 2015:478). Respondenterne i nærværende speciale er mennesker, som kan være i sårbare positioner i livet, da de kan opleve stigmatisering efter fængselsophold eller lignende. Derfor er det valgt at foretage en pseudonymisering af alle respondenters navne, hvorved nærværende speciale følger Datatilsynets retningslinjer for at beskytte personoplysninger, på en sådan måde, at de ikke kan henføres til en identificeret eller identificerbar fysisk person (Datatilsynet 2019). Praktisk talt har hver respondent fået tilskrevet et pseudonym efter alfabetet, startende med bogstavet 'A' ved den første interviewperson. Ligeledes har hver respondent i de 14 cases et pseudonym, startende ved 'F'. I casebeskrivelserne er der valgt at kalde alle mentorer for enten *mentor 1* eller *mentor 2*, da undersøgelsens genstandsfelt, og dermed besvarelsen af problemformuleringen, omhandler mentees oplevelser omkring afbrudte mentorforløb. Dette fravalg af at udspecificere mentorerne og deres specifikke rolle kan være en begrænsning, men det er i nærværende speciale vurderet nødvendigt qua specialets omfang.

Konsekvenser

De konsekvenser forskningen kan have, handler umiddelbart om de involverede deltagere. Det blev eksemplificeret i starten af afsnittet, hvor forskeren skal være opmærksom på en grad af forførelse, der kan ligge i interviewet. For de respondenter der medvirker i nærværende speciale, kan det bevirke tankevirksomhed omkring afsoning, mentorforløb eller stigmatisering som er fremprovokeret som følge af interviewet. Eksempelvis i interviewet med respondent, Emil, hvor interviewet afholdes i fængslet, kan det få ham til at tænke over de nederlag, han har haft, og det kan være negativt belastende for en person, som er isoleret i form af sin afsoning. Derfor har forfatteren af nærværende speciale brugt de-briefingen i interviewet til at tale om, hvordan respondenterne oplevede interviewet, og sikret at respondenterne har haft en god oplevelse af interviewet. Udover de mikroetiske konsekvenser, kan specialet også medføre nogle makroetiske konsekvenser. Disse indebærer, hvordan specialets resultater kan anvendes af PM og KF, fx. Her lægges der vægt på at kunne nuancere, hvilke bevæggrunde mentees har

for at afbryde mentorforløb, og dermed vil det kunne bidrage i organisationer til at forbedre de mentorforløb, de tilbyder.

Forskerrollen

Idet nærværende speciale er baseret på kvalitativ forskning, er det væsentligt at berøre forskerens rolle, da denne selv er det primære forskningsredskab. Forfatteren af nærværende speciale har således inden og under specialet reflekteret over egne værdimæssige holdninger og fordomme, for derved at kunne reflektere over, hvordan disse påvirker handlinger i forbindelse med fx interview. Dette illustreres med afsæt i interview med respondent Ali. I interviewet ønskes der indsigt om, hvorvidt Ali begår kriminalitet, imens han havde en mentor. Han svarer, at han ikke er blevet dømt for noget, hvorfor interviewerens spørger igen. Her svarer han igen, at han ikke er blevet sigtet for noget. Intervieweren forsøger med en åben tilgang at spørge ind til, om det er det samme som ikke at have begået kriminalitet. Det bevirker, at Ali virker irriteret og svarer i tredjeperson, at *”det tror jeg man gør, når man er på kontanthjælp, og når man lever som vi gør”*. På den ene side giver det indsigt i, hvordan Ali oplever sin hverdag, og det at være nødsaget til at begå kriminalitet, men på den anden side bruges forfatterens fordomme. I den pågældende situation bevirkede det, at interviewerens skiftede fokus herefter og talte om nogle andre emner. Ligeledes blev det et punkt til refleksion efter interviewet, som blev brugt inden de følgende interview.

For hver af tommelfingerreglerne gælder det, at en mekanisk anvendelse kan være problematisk, hvorfor nærværende speciales etiske spørgsmål, ligger sig op ad Brinkmanns (2015) argumentation om at forblive åben over for de etiske spørgsmål, som opstår undervejs.

4.2 Dataindsamlingsmetoder

4.2.1 Dokumentanalyse

Dokumentanalyse er måske den mest anvendte metode i samfundsvidenskaberne, det er umuligt at forestille sig empiriske undersøgelser, som ikke inddrager et *dokument* (Lynggaard 2015:153). I kriminologien er denne metode særligt brugbar, når skjulte populationer undersøges, hvorfor dokumentanalyse kan give et indblik i problematikker, som er svære at undersøge (Møller 2018:201). Primære dokumenter er dokumenter, som cirkulerer blandt et afgrænset sæt af aktører på et tidspunkt i umiddelbar nærhed af den begivenhed eller situation, dokumentet refererer til, fx mødereferater eller breve. I nærværende speciale har samarbejdet med PM (jf. Kapitel 1.2) kunne tilvejebringe arkiveret information omkring mentees i PM. I dokumentanalyser skelnes mellem tre type dokumenter: primære, sekundære og tertiære dokumenter. Dokumentanalysen foretaget i nærværende speciale baseres på primære

dokumenter af henholdsvis helt eller delvist startskema, mødeevaluering og slutschema. Imidlertid er de dokumenter, jeg får adgang til ikke systematiseret logisk, eller opdelt ret stringent, det bliver derved mit første fokus. For at danne overblik orienterer jeg mig i eksisterende litteratur omkring udarbejdelse af cases, her finder jeg inspiration i Lissi Rasmussens (2010) rapport *Livshistorier og kriminalitet*. Måden, jeg metodisk udarbejder de 14 cases, er på en anderledes måde, idet jeg bruger dokumenterne til at sammensætte mentorforløb og i mindre grad fokuserer på hele livshistorien for hver deltager. Ligeledes har Rasmussen haft adgang til at indsamle empiri blandt sine informanter, hvorfor hendes livshistorier er præget af feltarbejde over længere tid blandt de personer, hun beskriver (ibid.). Jeg har i modsætning heraf ikke kunne etablere kontakt til de deltagere, som har afbrudt forløb, men erhvervet beskrivelser af forløbene igennem de frivillige, primært mentorerne. På baggrund af de informationer har jeg udarbejdet 14 cases og ligeledes 30 deskriptive beskrivelser af de personer, som har afbrudt mentorforløb i PM. For at sikre en ensartethed i casene, er der arbejdet ud fra følgende struktur:

- Baggrundsinfo omkring personen med fokus på *hånden*: beskæftigelse, sundhed, bolig, økonomi og netværk.
- Motivation for at melde sig: Hvilke grunde er der til, at personen har meldt sig til PM? Hvilke tanker gør mentee sig op til løsladelse?
- Hvem er mentorerne: en beskrivelse af de mentorer, mentees har haft.
- Forløbet i PM: fx hvor ofte mødtes mentee og mentor.
- Forelægger der detaljer om afbrydelsen, andet omkring forløbet.

Ud fra de ovenstående punkter har fokus været at sammensætte en *case* omkring afbrudte forløb. Det har været fokus at beskrive fyldestgørende, og med så rige detaljer som datamaterialet tillader. I udarbejdelsen af casene er jeg opmærksom på, at afsenderen af det enkelte dokument i Surveyxact (som beskrevet i kapitel 4.1.1) er mentorer og formålet med udfyldelsen af de enkelte dokumenter har ikke været at give indsigt til *hvorfor forløb afbrydes*, men nærmere en beskrivelse af fx et møde med deltageren, og fortælle hvilke drøftelser de har gjort sig. Fordelen ved at det er mentorernes umiddelbare tanker omkring et møde er, at dokumentet kan anses som et primært dokument.

Dokumentanalysen tilvejebringer indsigter omkring forløb, der er blevet afbrudt, som udfoldes med henblik på, hvornår i forløbet disse forløb afbrydes. Ligeledes tilvejebringer dokumentanalysen indsigter, som har givet analysen dybde i form af at facilitere de undrende spørgsmål, som udfoldes i de kvalitative interview.

4.2.2 Semistrukturerede kvalitative interview

Det kvalitative forskningsinterview forsøger at forstå verden ud fra subjekternes synspunkter, udfolde betydningen af deres oplevelser og afdække deres levede verden forud for videnskabelige forklaringer (Kvale & Brinkmann 2015:19). Interview er en udbredt forskningspraksis inden for human- og samfundsvidenskaberne, som giver adgang til at høre om menneskers oplevelser af forskellige fænomener i deres livsverden (Tinggaard and Brinkmann 2015:29). Efter at have udarbejdet cases baseret på dokumenter, som udfyldes af mentorer findes det væsentligt at inddrage mentees, som har afbrudt forløb. Dette for at forstå mentees' oplevelser af mentorforløb og kunne afdække deres oplevelser af mentorforløb. Den analytiske proces med at forstå interviewpersonen, begynder undervejs i selve interviewet, selvom det aldrig er muligt helt præcist at forstå, hvordan det er at opleve det, interviewpersonen fortæller om (Tinggaard and Brinkmann 2015:31). Målet med et interviewstudie er dermed at komme så tæt på interviewpersonens oplevelser som muligt, hvilket kan bidrage til at give perspektiver på afbrudte mentorforløb

Udførelse af interview

Ideelt set bliver der foretaget interviews, indtil interviewudsagnene når et mætningspunkt (Kvale and Brinkmann 2015:32), men i praksis havde jeg mulighed for at interviewe fem personer og har foretaget en strategisk afvejning af, hvor mange interviews, der var realistisk at gennemføre. I interviewsituationer hvor der ikke er mulighed for at etablere flere interview, med den samme person, er semistrukturerede interview den bedste mulighed (Bernard 2011:212). Under udarbejdelsen af interview, har jeg noteret løbende, for at kunne sammenholde min oplevelse af interviewet med de nedslåede pointer. Det er en af grundene til, jeg brugte en del tid på at strukturere min interviewguide, for at sikre mig, at jeg fik så gode interview så muligt (se bilag 24).

Interviewguide og tillidsrammen

De første minutter af interviewet er afgørende for at sætte en god ramme for samtalen, og ligeledes er det vigtigt at give respondenten en klar forståelse af interviewet og interviewerens. Derfor har jeg i min interviewguide en rammesætning, som sætter rammerne for selve interviewet:

Rammer for interviewet	<p>Tidsramme: Jeg forventer, at interviewet tager ca. 30-45 minutter</p> <p>Diktafon: Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at interviewet optages på en diktafon-app/diktafon, hvorefter dette blive transskriberet. Det er kun mig, som kommer til at hhv. høre, læse og efterbehandle interviewet.</p> <p>Samtykke: jeg har en samtykkeerklæring med til dig, både en fra mit universitet og en som Kriminalforsorgen har lavet. De er lavet for at passe på dig som individ i forhold til at være med i en undersøgelse.</p> <p>Anonymisering: Interviewet vil blive behandlet fortroligt og gemmes i 1 år og derefter bliver materialet destrueret. I opgaven vil dine udsagn blive anonymiseret, så det ikke kan ledes tilbage til dig.</p> <p>Rettigheder: Du har til enhver tid og uden begrundelse ret til at stoppe interviewet eller din involvering i projektet.</p>
-------------------------------	---

Figur 2 – Uddrag af interviewguide, se Bilag 24

For hvert interview startede jeg med en snak med respondenterne om løst og fast, hvor jeg ikke optog. Fx da jeg var i et fængsel for at interviewe Daniel, hvor startede jeg samtalen med at spørge ind til fængslet og havde en nysgerrig vinkel, inden jeg startede selve interviewet og min diktafon. Interviewforskning foregår imellem menneskelige relationer, hvor interaktionen mellem interviewer og interviewperson er afgørende for den viden, man opnår (Tanggaard & Brinkmann 2015:33). Det, at god samtale inden selve interviewet forekommer, kan være afgørende for den viden, som informanten ønsker at give mig. Det kan skabe *rappor*t, der er et antropologisk begreb for tillid (Bernard 2011:211). Jeg har i samme grad forsøgt at bruge selve interviewguiden så lidt så muligt, for ikke at have den distance mellem respondenterne og mig selv som interviewer. I udarbejdelsen af interviewguiden har det været mindre detaljeret og teorigyret, for at mindske indflydelsen af vores forforståelse (Tanggaard & Brinkmann 2015:38). Jeg har struktureret min interviewguide som mindre styrende for selve interviewet, for at være eksplorativ, i forhold til det svar, respondenterne giver. Derved giver det mulighed for at forfølge nye temaer, som informanterne selv har sat i spil. Jeg har lavet *interviewspørgsmål* og *sondrende spørgsmål*, som jeg kunne benytte i tilfælde af, at respondenterne ikke talte så meget.

Det er gjort, på baggrund af min induktive tilgang for, at teorien ikke er styrende for interviewene. Ligeledes har jeg været bevidst om min forforståelse, og har udarbejdet min interviewguide med afsæt i min viden gennem casene, og derigennem de spørgsmål casene har givet mig. Det er noget hermeneutikken har godtgjort, hvordan verden kun kan forstås på

baggrund af en forforståelse, og i praksis viser erfaringer, at de bedste interview laves af interviewere, der har stor viden om det emne, de interviewer om, idet de kan stille de bedste og mest relevante spørgsmål. Formålet med interviewene var at få svar på nogle af de spørgsmål, som casene ikke kunne belyse, og dermed havde jeg et fokus for interviewene, som specialets interviewguide er funderet på. Noget af det jeg gerne vil undersøge er, hvorfor mentees afbryder mentorforløb inden løsladelse, fordi 16 ud af de 30 afbrudte mentorforløb i PM, afbrydes inden mentees løslades. Det illustrerer følgende figur:

Mentorforløb	<p>Hvor mange mentorer har du haft?</p> <p>Hvem har du haft mentorer igennem (KF, kommune, frivillige, etc.)?</p> <p>Kan du beskrive det forløb du havde med din mentor?</p> <p>Hvad hjalp din mentor dig med?</p> <p>Hvilken forskel, tænker du at en mentor kan gøre?</p>	<p>Hvem var bedst? Hvorfor?</p> <p>Hvad synes du en mentors rolle er?</p> <p>Er der noget der ikke er en mentors rolle?</p>
--------------	---	---

Figur 3 – Uddrag af interviewguide, se Bilag 24

I uddraget fra interviewguiden viser jeg, hvilke interviewspørgsmål, der omhandler mentorforløbet, jeg havde til mentees.

Fra interview til tekst

Det talte og det skrevne sprog er to meget forskellige sproglige medier, og idet det skrevne repræsenterer den levende, mundtlige interaktion, dog på skrift, fryses noget fast, som i sig selv er dynamisk og kontekstuel (Tanggaard & Brinkmann 2015:43). I processen har jeg brugt transskriptionssystemet ”Transcriptions”. De fem interviews er udmundet i 82 siders transskriberede interviews (se bilag 1-5). Processen, hvori der transskriberes, er en god proces til at komme dybt ind i sit materiale (Tanggaard & Brinkmann 2015:43). Efter jeg havde transskriberet, udskrev jeg interviewene for at have dem fysisk til analysen.

4.3 Analysestrategi

Det er væsentligt at kortlægge en systematisk og overskuelig analysestrategi for at sikre kvaliteten af specialet, fordi dette kan give den nødvendige gennemsigtighed for læseren, der kan følge processen igennem analysen og derigennem forstå specialets fund. Analyseprocessen veksler mellem at bryde det etnografiske materiale ned og samtidig sætte disse sammen,

således de åbner op for nye sammenhænge og dermed bidrager med ny forskning. Specialets analysestrategi lægger sig op ad de kvalitative analysetraditioner i samfundsvidenskabelig forskning, hvor blandt andre Goffman opfordrer forskere til at analysere den sociale virkelighed ud fra forskellige perspektiver, frem for at presse en helhedsmodel ned over den (Goffman 2009:9). En proces, hvor Balvigs forståelse af recidivfaktorer ved løsladelse, er indgangsvinklen til behandlingen af datamaterialet, og hvor forfatterens forforståelse (se kapitel 3.1) bliver aktuel i fortolkninger og analysen. Samtidig tillægges analysen en eksplorativ tilgang, for at sikre at tematikker skabes på baggrund af datamaterialet og ikke bliver teoridrevet. Med en induktiv tilgang, som gør sig både gældende i de 14 cases og de fem interview, fordi det vil sige, at materialet konsulteres med henblik på at identificere mønstre, som kan beskrives som tematikker. I det følgende præsenteres den kronologiske gennemgang af de analysefaser og -metoder, der er brugt i udarbejdelsen af analysen i specialet.

Overordnet er den rammen for specialet er en hermeneutisk tilgang, som beskrevet i kapitel 3.1, hvor der foretages fortolkninger af det etnografiske materiale. På den måde bliver det en meningskondensering og fortolkning af det etnografiske materiale. Til dette har det været relevant at inddrage *Kodning*, som rummer analyse, undersøgelse, sammenligning, begrebsliggørelse og kategorisering af data (Kvale and Brinkmann 2015:224). Ved Grounded Theory er formålet ikke at teste en eksisterende teori, men at arbejde induktivt med teorien, hvilket ligeledes komplimenterer den induktive fremgangsmåde, analysen er udarbejdet efter. Det er således den overordnede strategi for det etnografiske datamateriale, som nærværende speciale tager afsæt i. Således har fokus været at kode dataen, og dermed fortolke og udlede ud fra respondenternes handlinger eller oplevelser. Kodningerne er grundlaget for at besvare nærværende specialets problemformulering, og bidrage til nuancer til praktikere, som arbejder med mentorordninger. Hertil er det væsentligt at have nogle kategorier, og i specialets tilfælde, temaer, der er med til at give en beskrivelse af de oplevelser og handlinger, der analyseres, undersøges og tolkes på. Jeg benytter *datastyret kodning*, hvilket indebærer at påbegynde analysen uden koder og dermed først udvikler dem ved at gennemlæse de forskellige cases og transskriberinger af interviewene. Endvidere benyttes *meningskondensering*, som indebærer, at de meninger deltagerne giver udtryk for, sammenfattes i en kortere formulering. Dermed vil de lange udsagn kortes ned, således at det væsentligste vil fremstå tydeligt. De mest væsentlige udsagn vil fortolkes, dette gennem *meningsfortolkning*, som modsat meningskondensering, hvor der reduceres i teksten. Her vil der ved fortolkning blive udvidet i teksten. Dette resulterer i, at udsagnet formuleres i endnu flere ord, når der fortolkes på det, modsat det oprindelige

udsagn. Ved at udvælge disse koder er det første led i fortolkningsprocessen startet, og det næste led er således specialets analyse. Denne præsenteres i det følgende kapitel.

Kapitel 5 – analyse af cases i Primus Motor

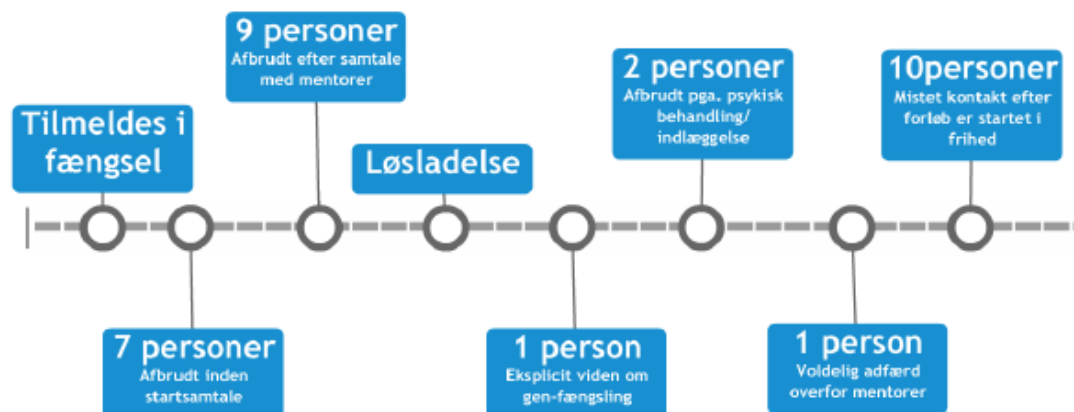
Dette kapitals formål er at bidrage med et nuanceret billede af de deltagere, som afbryder mentorforløb. Udgangspunktet er de 30 afbrudte mentorforløb i PM, og med konkrete udsagn i 14 udarbejdede cases for at eksemplificere, hvorfor forløb afbrydes. Dette bidrager med besvarelse af første del af problemformuleringen, som søger at svare på, hvilke mekanismer der har indflydelse på, at mentorforløb afbrydes.

5.1 Hvem afbryder mentorforløbet i Primus Motor

I foregående kapitel beskrives adgangen til felten omkring mentorforløb, og hvordan jeg har fået adgang til viden omkring PM. Dette rummer både min indgang, som praktikant og student, samt min adgang til arkiverede informationer omkring forløb i PM fra 2016-2018. I denne periode fik 64 fængslede personer, der skulle løslades indenfor 6 måneder, mentorer fra PM. Heraf afbrød 30 personer forløbene, hvoraf de 16 afbrød forløbet allerede under afsoning. I dette delafsnit ønskes en beskrivelse af, hvem disse 30 deltagere er, og hvilke informationer, de kan beskrives med. Det første jeg ønsker at kortlægge, er hvornår i forløbet mentees har afbrudt forløbet. Det er vanskeligt at sætte en nøjagtig tidsbestemmelse på, hvorfor der er opsat følgende kategorier:

- Under afsoning:
 - o Inden start samtalen
 - o Efter en eller flere samtaler med mentorer
- Efter løsladelse:
 - o Eksplicit genfængsling
 - o Afbrudt på grund af psykisk behandling/indlæggelse
 - o Voldelig adfærd overfor mentorer
 - o Mistet kontakt uden mentorer ved hvad grunden herfor er.

Disse kategorier har jeg benyttet til at opstille en tidslinje, som illustrerer hvornår mentees har afbrudt mentorforløbene:



Figur 5, illustration over afbrudte forløb

Som figuren viser, har syv personer afbrudt inden første samtale, der omtales *startsamtalen*. Denne samtale er typisk med aktivitetslederen, som spørger ind til deltagerens uddannelsesmæssige baggrund, interesser, som er relevante for mentorerne, bevæggrunde for at melde sig til PM og tanker om løsladelse. Der er ligeledes en række spørgsmål, som leder tilbage til *hånden* (Balvig, se Bilag 26), der spørger ind til bolig, økonomi, job/uddannelse, netværk og sundhed. De førnævnte syv personer afbrød inden denne samtale. Ni personer afbrød efter startsamtalen, eller efter en eller flere samtaler med mentorerne, men fælles for alle er, at det er inden deres løsladelse.

Typisk får mentees to mentorer fra mellem 3-6 måneder inden deres løsladelse, så mentees kan lære mentorerne at kende. I nogle tilfælde brydes forløbet med den ene mentor, dette illustrerer casen om Rafi (bilag 18), hvor han kun havde en mentor og brød med den anden. Nogle af deltagerne bliver flyttet, og i nogle tilfælde er det i forbindelse med overgangen fra fængsel til pension, de afbryder forløbet (mere om dette i afsnit 5.2). Det betyder, at over halvdelen af de afbrudte mentorforløb, afbrydes mens deltageren er under afsoning. Efter løsladelsen afbrød de resterende 14 deltagere. Heraf er der en deltager, som eksplicit er blevet fængslet igen. Med eksplicit menes, at deltageren har haft kontakt med sine mentorer efter fængsling, dette uddybes i afsnit 5.4. To personer er blevet indlagt på institutioner i forhold til mentalbehandling. En person har været direkte voldelig overfor sine mentorer, og forløbet blev afbrudt i forbindelse med denne voldelige episode. Derudover er der 10 personer, som mentorer har mistet kontakten med, og som efter en given periode, i de fleste tilfælde på nogle måneder, hvor der ikke kan skabes kontakt, afbrydes.

Udover selve afbrydelsestidspunktet, kan empirien illustrere nogle andre fælles træk ved de personer, som har afbrudt mentorforløb i PM. Disse indebærer, hvor mange af de personer, der afbrød mentorforløbet, der har afsluttet folkeskolen, der har bolig eller job:

	Har	Har ikke	Ikke oplyst
Afsluttet folkeskole	15 personer	12 personer	3 personer
Bolig	12 personer	11 personer	7 personer
Job	0 personer	30 personer	0 personer

Tabel 2, deskriptiv data over afbrudte PM forløb

Ovenstående tabel viser, at halvdelen af de personer, som afbrød mentorforløb, har afsluttet folkeskolen, og at 12 personer ikke har. Desuden viser den, at 12 personer har bolig, da de skal løslades, 11 personer har ikke og syv personer har ikke oplyst dette. Der er ingen mentees, som har et job, da de melder sig til PM. Desuden er 29 af deltagerne i de afbrudte forløb mænd, og to angiver, at deres modersmål er dansk/arabisk og en dansk/tyrkisk.

Med nærværende afsnit har jeg med det tilgængelige deskriptive data om deltagere i PM, beskrevet de 30 personer, som har afbrudt mentorforløb i PM. Dette for at give et overblik over *alle* de afbrudte forløb, som ramme om de tre næste afsnit, der laver nedslag i de konkrete cases omhandlende mentees, som har afbrudt forløb.

5.2 I fængsel - afbryder før første samtale i fængsel

Der er syv personer, som har afbrudt mentorforløbet inden start samtalen. I det følgende vises en beskrivelse af et afbrudt forløb for Omar, der afbrød, inden der blev udfyldt et startskema:

Der er ikke udfyldt et startskema, så det er svært at skrive noget om Omar. Ligeledes har han ikke fået tildelt nogle mentorer, men det er oplyst, at han skulle løslades fra et fængsel i Jylland til København. Det kan antages, at han har meldt sig, blevet udtrukket og så har trukket sig fra PM.

Case om Omar, bilag 15

Det fremgår heraf, at der ikke er meget nedskrevet omkring Omar. Dette grunder i, at deltageren har afbrudt forløbet inden start samtalen, og har ikke valgt to mentorer. I ovenstående case formodes det, at han har ombestemt sig, imidlertid er det vanskeligt at drage konklusioner og udlede større pointer i et materiale, der er begrænset som ovenstående. Et andet eksempel på en case, der afbrydes inden opstart, er Peter, som afbryder inden han får mentorer:

Peter er en 26-årig mand (1992), som skal løslades til Odense kommune. Han lejer et værelse hos sine bedsteforældre, beskriver sin økonomi som udmærket. Han har kontakt til hele sin familie. Dog er hans netværk dårlig indflydelse, og det vil Peter gerne bryde med. Han har taget grundforløbet som tømrer. Han drømmer om at tage HF på VUC.

Peters motivation for at melde sig, er at få støtte til et kriminalitetsfrit liv. Han kender sine svagheder, og mener derfor, det er et behov at få støtte i de gode beslutninger. Desuden er han nervøs for et tilbagefald til misbrug af hash og kokain.

Peter har ikke fået nogle mentorer. I Røde Kors' skema står der: ”mistet kontakten – afbrudt inden opstart”.

Case om Peter, bilag 16

I nogle tilfælde udfylder socialrådgiveren⁸ sammen med den indsatte startskemaet, som formodes i ovenstående tilfælde, fordi der står motivationen for, hvorfor Peter har meldt sig. Dette udleder jeg af, at Peter ikke bliver tildelt mentorer, og dette sker typisk når aktivitetslederen tager et mentorkatalog⁹ med til første samtale, for at vælge mentorer til deltageren. Da dette ikke er gjort, tyder det på, at det er socialrådgiveren, der har udfyldt skemaet med den indsatte. Der er forskellige procedurer, alt afhængigt af hvilket fængsel deltageren sidder i. Derfor er der også forskellige fremgangsmåder for den frivillige leder. I casen er det beskrevet, at Peter gerne vil bryde med sit netværk, og at han drømmer om at få en gymnasialuddannelse. Ligeledes står der, at han kender sine svagheder, og derfor mener, han har behov for støtte. Såfremt skemaet, der er udfyldt i samarbejde med socialrådgiveren, er korrekt, kan det være, at svarene har en bias, idet den indsatte kan forsøge at matche den forventning, som socialrådgiveren har til den indsatte. Derved kan deltageren have sagt ja til mentorordningen, uden selv at have ønsket en mentor.

Disse to eksempler fra casene illustrerer, at det er begrænset data, der er tilgængelig omkring de mentorforløb, der afbrydes, inden de får tildelt mentorer fra PM. Det er ligeledes vanskeligt at tematisere det empiriske grundlag og udlede mekanismer, som har haft påvirkning. Imidlertid kan grunde til at afbryde være, at mentee har fortrudt sin tilmelding til projektet. Det kan fx være, hvis socialrådgiveren har foreslået det. Ligeledes kan det være, at deltageren på dagen ikke har ønsket at mødes med nogle fremmede udefra. Der kan være situationer i fængslerne, som ændrer mentees humør.

⁸ I nogle tilfælde formidles kontakten til PM gennem de indsattes socialrådgiver, og i andre tilfælde igennem en af de syv aktivitetsledere, der hører til i det pågældende område, hvor de indsatte er fængslet.

⁹ Et mentorkatalog rummer en beskrivelse af mentorerne og deres interesser. Dette er et forsøg på at sikre, hvordan mentee sammensættes med mentorer, som kan have fælles interesser.

5.3 I fængsel – hvordan PM opnår informationer om afbrudte forløb

Der er ni, der har afbrudt deres mentorforløb under deres afsoning, men efter en eller flere samtaler med mentorerne. Det nedskrevne omkring disse forløb varierer, ligesom de forløb, der afbrydes inden første samtale. I det følgende er der et eksempel på, hvordan der i nogle af forløbene er sparsomt med information omkring løsladelsen, men nogle beskrivende detaljer omkring deltagerens liv og person:

Morten er en 36-årig mand (1982), han er enlig uden børn. Mortens modersmål er dansk, og han har ingen uddannelse. Morten har ingen fast adresse, men skal løslades til Odense kommune. Han har meget gæld, og er på bistand. Morten har en storebror, men har meget lidt kontakt med ham. Hans netværk er, ifølge ham selv, primært dårligt. Han er afhængig af stort set alle rusmidler, dog ikke alkohol. Morten har meldt sig til PM, da han er bekymret for at falde tilbage i gamle vaner ved løsladelse. Han vil desuden gerne bo i et bofællesskab for ikke at være ensom eller ked af det. Ved at være med i PMs mentorordning ønsker Morten at få gode oplevelser, få mere energi og struktur i hverdagen at få udvidet sit netværk og blive bevidst om sine fremtidige muligheder. Desuden ønsker han et overblik over sin økonomi, finde bolig, få kontrol over sit misforbrug og undgå at falde tilbage i kriminalitet. Der er ikke udfyldt mødeevalueringer, samarbejdsaftaler eller andet, men det fremgår, at forløbet afbrydes, da mentorerne ikke kan få kontakt til Morten efter løsladelse.

Case om Morten, bilag 13

Som det fremgår af casen, er Mortens situation beskrevet, og de informationer, han har oplyst, giver indtrykket af, at han er motiveret for at blive en del af PMs mentorordning. Men det fremgår ikke, hvor mange møder han har haft med mentorerne, der er hverken udfyldt mødeevalueringer eller slutschema. Dermed er det vanskeligt at udlede, hvornår forløbet er afbrudt, og om mentorerne har oplevet nogle situationer, som kunne give anledning til, at han har afbrudt forløbet. Det tyder på, at det som Morten frygtede, og var grunden til, at han ønskede en mentor, skete. Casen giver anledning til at udlede, at denne overgang bør sikres bedre.

I modsætning til Mortens forløb, er deltager Simons case mere fyldestgørende, og beskriver nærmere, hvilke grunde der har været til, at han har afbrudt mentorforløbet:

Til start samtalen virker Simon meget motiveret for at gå ind i et samarbejde med PM og de to mentorer. Han stiller spørgsmål, og havde planer for sin løsladelse. Han virkede positiv overfor

PM, og gav udtryk for, at han kunne bruge den hjælp, han kunne få derigennem. Mentorerne mødtes med Simon på den pension, han var kommet til, men havde haft svært ved at ringe ham op. Mentoren modtager herefter en SMS om, at Simon ikke har brug for deres hjælp. Aktivitetslederen i området synes, det var ærgerligt, og aftalte en snak med Simon. På det besøg beskriver aktivitetslederen, at han var nervøs for, om Simon var faldet i sit tidligere (hash) misbrug igen, det var han ikke. Derimod havde han fundet ud af, at han havde andre støttepersoner, heriblandt søskende, moster og tidligere venner. Under de sidste udgange havde han fået bekræftet vennernes gode intentioner. Aktivitetslederen beskriver, at Simon har styr på sit liv, og derfor ikke vil gøre brug af tilbuddet om PMs mentorordning. Han havde intentionelt sagt ja, fordi han følte sig som ”Palle alene i verden”, men indså, at han havde nogle støttepersoner, som gerne ville hjælpe ham.

Case om Simon, bilag 19

I ovenstående uddrag af casen fremgår det, hvordan Simon havde afbrudt sit mentorforløb på samme måde som flere af de andre deltagere. Men da aktivitetslederen havde haft en god samtale med Simon, insisterede han på at ville tage en snak med ham om, hvorfor han ville afbryde forløbet. I samtalen med aktivitetslederen forklarer Simon, at hans situation har ændret sig. Set i lyset af Balvigs begreb omkring recidivfaktorer, kan Simons forklaring til aktivitetslederen forstås som, at han har fået bekræftet at have et netværk, som kan støtte op om ham. Det, at Simon har sine søskende, sin moster og har venner, som støtter ham, og som han har indtrykket af, er der for ham, kan være afgørende for, at han kan vende sit liv og ikke ende i fængsel igen. Omvendt er det dog ikke entydigt muligt at konkludere én grund, men ved det empiriske belæg, som casen giver, er det muligt at udlede, at Simon ønskede nogle støttepersoner. Han fandt ud af, at han havde tilstrækkelig støtte, og afbrød herefter forløbet.

5.4 Efter løsladelse set i lyset af et følelsesmæssigt perspektiv

I de to foregående afsnit har jeg kortlagt, hvilke informationer, der er tilgængelige og som kan give nogle nuancer af, hvilke mekanismer, der påvirker, at deltagere afbryder forløb. I de to foregående afsnit, har informationerne omkring hovedparten af deltagerne været begrænset. Det er vanskeligt at konkretisere mekanismer, som er afgørende for afbrydelserne. I nærværende afsnit ses nærmere på de resterende 14 cases, hvor mentee har afbrudt et forløb i PM. I denne del af analysen, er det valgt at kode casene med henblik på at udlede forskellige tematikker, som er rammesættende for, hvorfor de forskellige afbryder. Tematikkerne

systematiseres ud fra, hvilke følelser, der ser ud til at have været på spil i forbindelse med, at forløbene afbrydes. Disse rummer frustration, skuffelse, skam og vrede.

5.4.1 Frustration

Mentorerne i PM har til opgave at se den indsatte som et menneske, og om at være der for vedkommende i overgangen fra fængsel til frihed. Her kan det handle om, som mentor og rollemodel at vise den løsladte redskaber og teknikker til at lære at begå sig på accepteret vis i samfundet. Således bliver mentoren den person, der tager menteen med ud i det offentlige rum, for at deltage i forskellige aktiviteter. Det kunne fx være som tidligere nævnt på cafébesøg, gåture, paintball, dyrke vægtløftning og gå på museum. Det er aktiviteter, som mentorer fra PM kan ”lære” den løsladte gennem interaktion og på den måde have indvirkning på den løsladtes adfærd. (Se afsnit 3.2.2 Akers social læring). Det er intentionen, men i de afbrudte forløb, kan det tolkes som, at deltageren ikke har ladet sig influere af mentorerne, som projektet fordrer. Dette kan ses ved fx menteen Gert. Gert er 42 år gammel. Han kan bo ved sin familie efter løsladelse, men kan ikke have adresse der. Han har siddet i fængsel i mange år, da han sidder inde for mord. Han har brudt med sit netværk, og har til startsamtalet fortalt, at han ikke ønsker kontakt med dem igen. Han får to mentorer, mens han sidder i fængsel, som følger ham, da han kommer på pension som en udslusningsordning. Mentorerne kan fortælle, at han bliver testet positiv for brug af rusmidler i en urinprøve. I casen beskriver den ene mentor, hvordan Gert afbryder forløbet:

Op til sin løsladelse aflyste Gert flere gange, og efter løsladelsen kontaktede mentor 2 ham og spurgte ham, om det skulle afsluttes. Her afsluttede Gert mentorordningen over sms.

Case om Gert, bilag 7

Gert aflyser aftaler med mentorerne flere gange, og skriver en sms til mentorerne, hvor han afbryder forløbet. I telefonsamtale med mentor 2 forklarer hun, at det relationelle var enormt svært for Gert. Gert har siddet i fængsel i mange år, da han har afsonet en lang dom, hvorfor det er forståeligt at det er svært for ham at opbygge relationer. Mentorerne beskriver, hvordan Gert har svært ved det relationelle, og hvis mentorerne har fokus på konkrete ændringer i Gerts liv, men ikke har skabt en bærende relation, førend de begynder at arbejde med ændringer. Dette kan bidrage til, at Gert afbryder forløbet. Set i lyset af Akers og social læringsteori, kan det problematiseres, om der kan ske social læring, hvis Gert har svært ved det relationelle. Dette indebærer, hvordan adfærd er tillært gennem social interaktion, hvis Gert har svært ved det relationelle, kan dette fortolkes som en frustration. Dette kan tolkes, som at en måde om social læringsteori kan forekomme mellem Gert og mentorerne, hvor det relationelle er

grobund for, hvorvidt mentorerne *kan* skabe en ramme om en relation, som kan føre til social læring. Adfærd er tillært gennem social interaktion, hvorfor relationen er bærende for den sociale læring.

Et andet eksempel på hvordan en mentee har det vanskeligt med begå sig med sine mentorer, er i casen om Hugo. Hugo får to mentorer, men den ene af mentorerne må trække sig efter fire måneder, idet han føler, at mentee fylder dem med løgne og fordrejer tingene. Hugo har en mentor tilbage, som gerne vil hjælpe ham, og ønsker at Hugo kommer ud af kriminalitetsmønsteret:

Set i bakspejlet var han ikke en, der reelt ville det. Han opførte sig sødt og rart mange gange, men hele tiden med en nagende tvivl om, om han ville noget andet. Han gik og lavede indbrud og svindelsager ved siden af. Der var intet skræmmebillede af at komme i fængsel. Mentor beskriver, at han løj overfor dem omkring, hvad han lavede. Han var vant til mange penge, og han skulle gerne have en stor bil, og det skulle være en BMW. Han havde samlet set siddet inde i 10 år. Han havde været med i et bandemiljø, som han gerne ville ud af, og han sagde, han var ude af det. Men hvorvidt han reelt var ude af det, vidste mentoren ikke. Han frygtede dem, både dem han var i samme gruppering med i men også de andre. Da han kommer ind at sidde igen, afbrød mentoren forløbet.

Case om Hugo, bilag 8

Det interessante i casen er, at mentorerne er bevidste om, hvordan deltageren begår kriminalitet og er engageret i et bandemiljø under forløbet. Mentoren beskriver ligeledes, at det virker som om, at Hugo forsøger at sige det, som mentorerne ønsker, men begår alligevel kriminalitet. I et følelsesmæssigt perspektiv kan det forstås som en måde at opnå en følelse af frustration, mellem det at leve op til mentorernes forventninger på den ene side, og det kendte kriminelle miljø, på den anden side. Dette kan fortolkes som en frustration, idet Hugo bevæger sig mellem to idealer værende det ene, som mentoren repræsenterer og det andet, som værende det kendte, kriminelle miljø.

5.4.2 Skuffelse

Et andet følelsesmæssigt perspektiv, som kan udledes i casen om mentee Qasim:

I fængslet møder mentorerne en person, som er glad for at se dem, velformuleret og som gerne vil lægge sin fortid bag sig. Det er lidt en mavepuster, de alle får (både mentee og mentorer), da Qasim bliver flyttet rundt i systemet (på grund af et slagsmål i Møgelkær). Men relationen dem imellem bevares, og anes som værende god. Da Qasim løslades i slutningen af måneden, møder mentorerne ham. Her taler de om bolig og økonomi. Desuden har de haft tre

telefonsamtaler og skrevet nogle sms'er sammen. Mentoren synes, deres relation er god. Sådan forløber det de næste to måneder, hvor mentorerne og mentee mødes en gang om ugen og nogle gange to gange om ugen, hvis Qasim har møder, hvor han gerne vil have dem med. Det sidste møde mentorerne deltager i, er et møde i kommunen med en arbejdsmarkedskonsulent. Her forlader Qasim mødet før tid, fordi han er utilfreds med at blive smidt rundt i systemet. Qasim skulle have været igennem Projekt God Løsladelse, men fængslet har ikke indstillet ham. Den ene mentor forsøger at kontakte en fra Aarhus kommune, som står for projektet. Mentoren udtrykker, at det er op ad bakke med det kommunale system. Umiddelbart herefter mister mentorerne kontakten til Qasim. Efter tre måneder afslutter de forløbet som afbrudt.

Case om Qasim, bilag 17

I caseuddraget forklares det, hvordan Qasim får forskellige mavepustere. Først bliver han flyttet fra en af KFs institutioner til en anden, han oplever ikke at blive indstillet til et projekt, han ønskede, og oplever et nederlag til et møde i kommunen. Disse tre nederlag leder op til forløbets afbrydelse, og kan med et følelsesmæssigt perspektiv tolkes som en magtesløshed overfor systemet. Qasims reaktion, kan i lyset af Goffman, analyseres som værende en reaktion på de nederlag, han oplever i systemet. Goffman beskriver overgangen fra at være afviger til at blive normal som en meget vanskelig situation (Goffman 2009:173). Samtidig med det kan forstås, som at Qasim går fra at have været afvigende, kriminel, til at leve et kriminalitetsfrit liv, oplever han at systemet går imod ham. Når systemet går imod ham, og han ikke kan få indfriet de forventninger han havde, kan dette føre til følelsen af skuffelse. Idet Qasim i overgangen fra fængsel til frihed oplever skuffelser, i forhold til de forventninger han har, kan det være en barriere i forhold til troen på at kunne opbygge et kriminalitetsfrit liv, som er det han har *aftalt* med mentorerne. Disse barrierer, dermed de skuffelser han oplever, kan være de mekanismer, som kan medvirke til, at Qasim opgiver mentorforløbet. Hvorvidt han opgiver at leve et kriminalitetsfrit liv, eller blot opgiver mentorforløbet, kan imidlertid ikke udledes af empirien.

5.4.3 Skam

Et andet følelsesmæssigt perspektiv, som kan illustrere, hvad der er på spil, når mentees afbryder mentorforløb, er skam. Dette udfoldes med casen om Faruk og Niels. Faruk er en 45-årig mand, da han møder sine mentorer, har han haft et misbrug af hash, heroin og kokain, men er stoppet velvidende om, at han af og til falder i igen. Faruks motivation for at melde sig til PM er, at han ønsker at danne et nyt netværk, og få et nyt liv. Mentorforløbet har været i gang i over tre måneder, da mentorerne ikke kan få kontakt til Faruk længere. Mentorerne har prøvet

flere muligheder for at få etableret kontakt til Faruk. De har fx været på de opholdssteder, hvor de ved, at Faruk plejer at komme. De har ligeledes sendt en række breve, men hører ikke mere fra Faruk, og meddeler PM, at forløbet er afbrudt. Gennem telefonsamtaler foretaget i forbindelse med specialets empiriindsamling, fortæller begge mentorer, hvordan de har mødt Faruk noget tid efter forløbet er afbrudt:

Den ene mentor fortæller, at mentor 1 har mødt Faruk inde i byen, og at han har fået brevene, men er flov over, at han er faldet tilbage i misbruget. Han endte samtalen med at sige hils mentor 2. Ligeledes fortæller mentor 1, hvordan hun mødte Faruk i Aarhus by, men at han var faldet i stofmisbruget og havde en følelse af, at han havde svigtet mentorerne. Mentoren forklarer, at Faruk ikke syntes, at han kunne være bekendt at kontakte dem igen.

Case om Faruk, bilag 6

Faruk er faldet i sit misbrug, som han i start samtalen, i forbindelse med sin tilmelding til PM, havde fortalt, han var nervøs for. Idet Faruk møder mentorerne tilfældigt i byen, giver han udtryk for, hvordan han føler, han har svigtet dem. Set i lyset af Goffman (2009:55) er stofmisbruget et klassisk eksempel på noget, som stigmatiseres i det moderne samfund. Denne stigmatisering behøver for Faruk ikke at være noget, som opleves direkte i relation med mentorerne. Det kan alene være i bevidstheden om, at Faruk skulle opholde sig i mentorerens nærhed, efter han var faldet i sit misbrug igen, som giver ham følelsen af at være flov og have svigtet. Det kan tolkes som, at Faruks bevidsthed om, at misbrug er stigmatiseret, kan føre til denne følelse af flovhed. Ved at fortolke Faruks flovhed som stigmatiserende, kan det med John Braithwaites teori omkring skam og kriminalitet¹⁰, have en negativ indvirkning på resocialisering i samfundet. Det kan tolkes som en strategi for at undgå mentorerne, og derved undgå at blive konfronteret med denne stigmatisering som et misbrug formentligt kan medføre. Et andet eksempel på hvordan følelsen af skam, kan tolkes at have indvirkning på en mentees afbrydelse af PM tager afsæt i Niels' forløb. Niels afsoner en dom for sædelighedsforbrydelse, og et uddrag af casen lyder som følgende:

Niels har ikke de store forventninger til PM, som er et udgangspunkt han tager, for ikke at blive skuffet. Han er klar over, at det er vanskeligt at komme ud med den baggrund, som han har. Han går ofte med selvmordstanker, hvorfor han selvmedicinerer med flere præparater, har han nævnt under en samtale med mentorerne.

Case om Niels, bilag 14

¹⁰ Kriminolog med særlig viden inden for skam og resocialisering, der underbygger analysen omkring skam.

I casen omkring Niels fremgår det, hvordan mentee ikke har fortalt meget om sig selv. Det kan tolkes som en mekanisme for, at Niels ikke har følt sig tryk i den samtale, hvor han har fortalt om sig selv. Det kan ligeledes tolkes som, at det i det relationelle, Niels ikke har kunne knytte bånd til de mentorer, han har fået. Set i lyset af Goffman og stigma, kan Niels' lave forventninger for ikke at blive skuffet, forstås ud fra den dom, han afsoner, og derigennem fortolkes som en følelse af at blive stigmatiseret. Sædlighedsdømte oplever stigmatisering under afsoning, såvel som når de møder normalsamfundet. Dette stigma kan medføre, at Niels forventer at blive mødt på en bestemt måde af mentorerne, og er nervøs for, om mentorerne påfører ham et stigma af skam. Dette kan forstås ud fra Braithwaites, hvor stigmatiserende skam medfører negative følger i forhold til resocialisering. Det kan tolkes som Niels' afbrydelse, er en virkning af hans følelsesmæssige forventning om et stigma. Mentee er bange for, at mentorerne påfører ham stigma grundet samfundets stigmatisering af sædlighedsdømte.

5.4.4 Vrede

Det sidste følelsesmæssige perspektiv der vil berøres, som kan være medvirkende til, at mentees afbryder mentorforløb, er vrede. Rafi er 33-årig mand, han har ingen bolig, men er bosat i København. Han er nervøs for at blive draget af sine gamle venner, når han bliver løsladt, og blive trukket ind i gamle mønstre. Hans motivation for at melde sig til PM er at få støtte til at finde bolig, hjælp til at finde et arbejde, og til at få styr på sin økonomi. Desuden ønsker han støtte til at finde nye relationer, som er uden for hans gængse vennekreds. Da forløbet starter, mødes Rafi og mentorerne. Efter dette besøg ønsker Rafi ikke yderligere besøg under sin afsoning. I stedet har de telefonisk kontakt, hvor mentorerne ringer til ham 2-3 gange om ugen. De mødes nogle dage, inden Rafi skal løslades, men her virker han uoplagt. Mentorerne gætter på, at det kan skyldes ramadanen, og i stedet aftaler de at mødes to uger senere. Her mødes Rafi med den ene af mentorerne, mentor 1, efterfølgende beskriver mentor 1, hvordan Rafi er grov i sit sprog overfor den anden mentor. Mentor 1 tror, det er, fordi den anden mentor er kvinde. Der går yderligere nogle uger, og den sidste gang den mandlige mentor, mentor 1, møder Rafi ender det i en opildnet situation:

Mentor 1 mødes med Rafi på biblioteket, som de tidligere har gjort. Her spørger mentoren ind til, hvordan Rafi har det, og hvordan det går med hans jobsøgning. De begynder at kigge efter jobs, men pludselig tager samtalen en drejning og Rafi siger, at han ikke ønsker at samarbejde med mentor 2, og kalder hende diverse skældsord. Han fortsætter med at forbande Røde Kors, og forklare at han ikke har brug for nogle frivillige til noget. Ifølge ham, får han bedre hjælp

af kommunen end i PM. Rafi mener ikke, at mentorerne gør nok for ham, herefter fortsætter de i en diskussion som munder ud i, at mentoren bliver truet med prygl, før Rafi kaster en stol og forlader biblioteket. Det er den sidste gang, mentoren hører fra ham.

Case om Rafi, bilag 18

I ovenstående uddrag fra casen beskrives det, hvordan det er den sidste situation, som fik bægeret til at flyde over, inden forløbet afbrydes. Set i lyset af Akers' social læring, kan Rafis adfærd betegnes som et udtryk for flere aspekter. Den måde han taler om den kvindelige mentor, mentor 2, kan anskues som en måde Rafi har lært at omgås nye relationer. Det kan være et udtryk for, hvordan normen i de sociale relationer, han førhen har indgået. For mentoren virker det stødende, fordi det ikke er den måde, han indgår relationer på og det ikke er mentorens normer. Imidlertid kan det være den måde Rafi er vant til at tale på i de sociale interaktioner, han har haft, før han fik mentorerne. Adfærd er tillært gennem social interaktion, hvorfor der kan være forskellige normer for, hvordan der tales i henholdsvis i Rafis netværk og i mentorernes. Derved kan måden Rafi taler nedladende om mennesker eller fx om og til kvinder, anskues som en måde, han forsøger at danne bånd til den anden mentor, som er en mand. Da dette ikke lykkes, samtidig med at Rafi oplever, at de forventninger han havde til PM og mentorerne ikke indfries, kan det komme til udtryk som magtesløshed. Denne magtesløshed kommer til udtryk gennem vrede i fysisk form, da Rafi smider med stolen. Vrede kan være personligt og socialt destruktivt, det kan motivere og mobilisere indsatsen, mod det som mentee oplever som uretfærdigt. Det kan tolkes som et udtryk for uretfærdighed, da Rafi har tilmeldt sig PM med en motivation om at få en bolig, et job og et nyt netværk. Hvis han ikke føler noget af det sker, kan vreden tolkes som et udtryk for hans følelse af magtesløshed og uretfærdighed som for Rafi er medvirkende til at mentorordningen afbrydes.

Delkonklusion

I kapitlet har jeg, med afsæt i det etnografiske materiale jeg har fra PMs mentorordning, analyseret på flere niveauer. I det indledende afsnit har jeg beskrevet, hvem, de mentees der har afbrudt forløb, er, og hvornår i forløbet de har afbrudt mentorforløbet. I de efterfølgende tre afsnit har jeg lavet forskellige nedslag for at påvise, hvilke mekanismer der kan være på spil, når deltagerne har afbrudt mentorforløb. De forløb, som afbrydes under afsoning, har typisk mindre information tilgængelig. Der kan konkluderes, at jo før de afbryder forløbet, desto mindre data er der tilgængeligt omkring den enkelte. Der er en mentee, som har afbrudt, men hvor den frivillige aktivitetsleder har insisteret på at tale med vedkommende hvorved grunden til afbrydelsen er, at mentee har de støttepersoner, han ønsker. Det kan derved

tilvejebringe mere data omkring, hvorfor forløbet afbrydes, hvis de frivillige insisterer på at tale med vedkommende inden en afbrydelse. I det sidste afsnit berøres de cases, hvor mentees har afbrudt efter løsladelsen, disse er de mentees, som der er mest data omkring. Heraf er disse systematiseret med henblik på at nuancere, hvilke følelser der kan tolkes at være i spil i forbindelse med afbrydelsen af mentorforløb. Disse rummer følelserne frustration, skuffelse, skam og vrede. I følgende kapitel vil jeg tage udgangspunkt i de udsagn, som deltagere har givet udtryk for, i deres oplevelser med afbrudte mentorforløb.

Kapitel 6: Interviewanalyse

I foregående kapitel anvendte jeg empiri, som er nedskrevet løbende omkring deltagere, som primært er udformet af mentorerne. Med afsæt i empirien, kan der nuanceres, hvilke grunde der er til, at mentorforløb afbrydes. Fx gik en mentee ind i PM, fordi han troede, han ville være alene, men fandt ud af, at han havde et netværk, som var klar til at støtte ham. Andre deltagere er der ikke direkte nogle forklaringer på, hvorfor de afbryder, men der er mekanismer, som udledes gennem følelser. Disse er i foregående kapitel fortolket, som værende frustreret over relationer, skuffelse over, at systemet ikke kunne hjælpe, skam over tilbagefald til fx rusmidler og vrede, som kom til udtryk gennem destruktiv adfærd. Det giver en indikation af, hvilke mekanismer der kan være på spil, når deltagere afbryder mentorforløb. Imidlertid er empiriafsættet funderet på mentors fortolkninger, som baserer sig på nogle forforståelser, og dernæst har nærværende speciales forfatter fortolket ordene og sammensat disse til nogle cases, som igen er baseret på nogle forforståelser. Det kan således give nogle indikationer, men der *mangler* indsigter fra de personer, nærværende speciale handler om: mentees, som har afbrudt mentorforløb. I dette kapitel analyseres de oplevelser fra mentees, der har deltaget i vilkårlige mentorordninger og ikke nødvendigvis gennem PM. Disse er kodet efter temaer, som baseres på de samme følelsesmæssige perspektiver som i foregående kapitel. Analysen tager afsæt i interview (bilag 1-5) og bidrager med en nuancering af problemformuleringens anden del, netop at besvare *hvordan kan forståelse af disse bidrage til at forbedre fremtidige mentorforløb?*

6.1 Frustration over manglende forståelse fra mentorer

En af de resocialiseringsmekanismer som ofte anvendes, særligt til unge, er uddannelse. Uddannelse kan være med til at give den løsladte muligheder, som gør at vedkommende kan leve et liv uden kriminalitet. Under interview med Christian spurgte jeg ind til, om hans mentor havde talt med ham om uddannelse, til dette svarede han:

”Der var ikke nogen snak om uddannelse, meget småt. Meget småt. Fx hvad jeg ville være, og hvad jeg ville lave. Det var bare sådan de små ord. Ikke fordi han satte mig i gang eller noget, ‘kom lad os lige se om... du kan søge ind her, efter du er blevet løsladt, eller du kan prøve det her’. Det var ikke sådan noget der. Han åbnede ikke muligheden op for mine øjne, hvis du kan forstå, hvad jeg mener.”

Respondent Christian under interview, s. 28

I udsagnet giver respondent Christian udtryk for, at hans mentor ikke talte med ham om uddannelse, eller fandt frem til, hvad der kunne motivere ham efter afsoning. Christian forklarer ligeledes, at hver gang han er blevet løsladt, er han blevet overladt til sig selv. Dette er på trods af, at Christian er 22 år gammel og har været i fængsel i tre gange. Det har været korte domme, fra 10 dage til to måneder. Da jeg møder Christian, venter han på en retssag, hvorfor han ikke ved, hvad fremtiden for nu bringer, men han udtrykker også, at den mentor han havde, ikke skubbede ham i retningen af at få en uddannelse eller et arbejde.

Det er fælles for fire af de fem, som er interviewet til nærværende speciale, at de ikke gennem deres mentor erindrer at være blevet motiveret i retning af uddannelse. Respondent Ali forklarer, hvordan hans mentor forsøgte at få ham i uddannelse, men i Alis tilfælde, tog mentoren ikke højde for de resterende faktorer, som kolliderede med det at læse en uddannelse. Her menes der det faktum, at Ali ikke havde et sted at bo, det forklarer han her:

”Der var også flere gange, hvor han ringede til mig, og hvor han sagde, at jeg var nødt til at starte på en uddannelse, og så ringede jeg til min sagsbehandler, som sagde, at jeg ikke kunne starte på skole uden at have et hjem. Man kan da ikke komme i skole, imens jeg tænker, jeg ved, hvad man skal have et hjem til. Men man skal have et tag over hovedet. Det forstod jeg godt, men det forstod min mentor overhovedet ikke.”

Respondent Ali under interview, s. 6

Som Ali udtrykker det, var der andre faktorer omkring ham, som gjorde, at han ikke kunne starte i uddannelse. Han havde ikke et sted at bo, og som han udtrykker i interviewet kunne han ikke koncentrere sig om skolen, hvis ikke han havde tag over hovedet. Det bliver dog for mentoren et vedværende fokus at finde uddannelse, men for Ali kan det ikke lade sig gøre, så længe han ikke har et sted at bo. Ali forklarer, at hans mentor pressede meget på, og at han nogle gange røg hash for at kunne holde ud at tale med mentoren. Mentoren fokuserer på uddannelse, og det kan forstås som mentorens forsøg på at motivere Ali til at få en uddannelse. Dette kan være, fordi mentoren ved, at Alis chancer fremadrettet er større med en uddannelse end uden. Det synes som et mismatch mellem mentor og mentee, idet mentor kan tro, at det væsentlige er at arbejde på at styrke motivationen, mens mentee synes, at det væsentlige er alt det praktiske, alle rammerne og resurserne, alt det, som koster penge.

I modsætning til Alis oplevelse af, at det vigtige først og fremmest er det praktiske, giver Emil udtryk for, at det for ham nærmere er motivationen og relationen, der er vigtig. Det kan belyses med respondent Emils eksempel. Her forklarer han, at han blev hentet af sin mentor fra fængslet, da han blev løsladt, herefter kørte ham og hans mentor ud til en arbejdsplads, hvor han dagen efter skulle møde ind. Emil forklarer:

”Altså ikke sådan finde et arbejde, han satte mig bare ind i et arbejde. Skal vi sige det sådan? Hvis jeg var mentor for dig, og jeg skulle finde et arbejde til dig, så havde jeg ikke bare kastet dig ud i det. Jeg havde ikke bare kørt dig ud i en virksomhed og sagt, ”jamen du møder her i morgen kl. 16.” Nej, jeg havde sagt til chefen, at jeg skulle lige bruge 2 uger her. Jeg kommer med ham hver dag og så ligesom tager vi lige 2 timer, 3 timer, 4 timer. Bare lige sådan tjek på den, og den dag, der er tjek på det, kommer han i arbejde. Så kan jeg allerede sige det til ham, om han vil det.”

Respondent Emil under interview, s. 67

Emil forklarer, at han oplevede det som grænseoverskridende at blive placeret i et arbejde og bare 'være der'. Mentoren har fundet en arbejdsplads til Emil, og han skal nu *bare arbejde*. Men for Emil er det ikke så lige til. I interviewet forklarer han, hvordan det var grænseoverskridende for ham at blive placeret på en arbejdsplads alene. Han forklarer, hvordan hver en lyd han hørte, føltes som om de andre talte om ham. Han var en ung fyr på 18 år, der pludselig sad på et kontor og skulle *passé ind* i normaliteten. Det han forklarer, kan tolkes, som en måde han føler sig stigmatiseret på. Han oplever at bære et stigma fra fængslet. En følelse som ikke er umiddelbar synlig, men som Emil føler han bærer. Når han hører hvisken fra kollegaerne, reagerer han med en følelse af, at det er ham, de hvisker om. Idet han hører latter fra de andre på kontoret, føler han ligeledes, at det er ham, de taler om. Det er både fordi han bærer et stigma, men ligeledes også en naturlig del af det at være *ny* på en arbejdsplads. Det, som Emil havde ønsket sig i sin mentor, var en som tog ham med ind i det nye, ukendte, som han beskriver her:

”Din mentor, er ham du kender. Det er den eneste, som du kender. Han kender det her arbejde, han går med dig hver gang, indtil du er begyndt ligesom. At vise, at jeg forstår godt, hvad du mener. Det er der, den ligger. Jeg blev bare kastet ud i det, i stedet for at jeg blev vist, at her der møder du på arbejde, så det skal du ikke allerede tænke på”

Respondent Emil under interview, s. 67

Emil giver udtryk for, at han manglede en, som han stolede på, som kunne vise ham vejen. Det, som begrebet mentor i sin spæde opstart, indebar. At en person leder en anden, ofte yngre, person for at hjælpe dem med livsmestring. Det er i bund og grund det, Emil efterspørger. Han oplevede, at overgangen fra at sidde i et fængsel den ene dag og til at være på fuldtidsarbejde dagen efter, var for overvældende. Samtidig oplevede han, hvordan han, som bærer af et skjult stigma, føltes forstærket i omgivelser med såkaldte normale mennesker.

Selv hvis mentoren kan finde et arbejde til deltageren, er det ikke nødvendigvis nok. Det, som Emil manglede, var en person, der tog sig af ham på arbejdspladsen, og som agerede som en

støttende person i opstartsfasen, hvor det, for Emil, var en enorm omvæltning at gå fra at have ”arbejdet” som kriminel, siddet i fængsel og så komme ud på et arbejde blandt helt anderledes mennesker.

6.2 Skuffelse over ikke indfrie forventning til mentor

Under interviewet spørger jeg ind til, hvilken rolle respondenterne mener, mentorer har. Brian forklarede, at han fik en mentor, da det kunne give ham et talerør, som han ellers ikke har. Det er deraf en måde at kunne tale med ’systemet’, som han forklarede. Fx fortalte han, at det er vanskeligt at kontakte forskellige aktører, såsom socialrådgivere i det almindelige samfund, og det vidste Brian, han kunne bruge sin mentor til. Men da jeg spørger Brian, hvad han mener en mentors rolle er, forklarer han, hvordan nogle relativt simple ting kan tage lang tid:

” (...) som jeg sagde, ”det tog hende tre uger at finde ud af, at min socialrådgiver var på ferie”. Det fandt jeg så selv ud af, og det er ikke engang så svært. Du skal bare tage telefonen, men jeg gik bare derned og spurgte dem.”

Respondent Brian under interview, s. 15

Brian forklarer, at det tog hans mentor tre uger at finde ud af, at hans socialrådgiver var på ferie. Det endte med, at Brian selv fandt ud af det. Det bliver på den måde et udtryk for, at Brian ikke oplever at kunne *bruge* sin mentor, fordi det er lettere selv at gøre de ting, som han har brug for. Det ses også tydeligt, at Brian forventer en form for autoritær rolle i form af en mentor, hvilket bidrager til følelsen af skuffelse, fordi Brian ikke er afklaret med, at mentoren ikke skal agere som en autoritet, men i stedet som en motiverende mentor.

Respondent Daniel forklarer ligeledes, hvad han mener, en mentors rolle er. Han lægger vægt på, at mentoren skal sætte sig ind i hans situation og forstår, hvilke udfordringer han har. Hvis mentoren ikke forstår de individuelle udfordringer, kan han ikke resocialiseres, siger han i det følgende:

”Så skal han jo sætte sig ind i min sag, for at forstå hvad det er for nogle udfordringer som gør, at jeg ikke kan komme ud og resocialiseres. For jeg har jo været en del af samfundet på et tidspunkt, men jeg skal tilbage i samfundet, så hvordan skal han resocialisere mig? Hvilke værktøjer skal han hjælpe mig med, for at jeg kan resocialiseres i den danske, fucking, samfund? Fordi du er jo blevet stemplet, og det er ikke første gang, at man bliver stemplet. Jeg er blevet stemplet mange gange.”

Respondent Daniel under interview, s. 46.

Daniel forklarer, hvordan mentoren er nødt til at sætte sig ind i hans situation, for at forstå hvorfor han ikke kan resocialiseres. Han forklarer, at han tidligere har været en del af

samfundet, men at mentoren skal finde de værktøjer, som kan hjælpe ham med at blive en del af samfundet. Daniel forklarer, at han oplever at blive stemplet i forbindelse med, at han søger arbejde. Han lægger vægt på, at han ikke kan søge et arbejde, så længe han bor i Askerød. Set i lyset af Goffmans teori omkring afvigelser, kan stigmatiseringen igennem hvor Daniel bor, anskues som et synligt stigma, han bærer i positionen af at søge arbejde. Han forklarer ligeledes, at han ikke har fundet et arbejde på grund af mentoren, der ikke kan bevillige et kørekort til Daniel, og derfor kan han ikke få et arbejde. Daniels kobling af resocialisering, stempling og manglede job, tolkes således, at han anser jobbet som en del af resocialiseringen, og at han qua stemplingen ikke kan opnå jobbet. Den følelse af skuffelse over manglende forståelse fra sin mentor, er også noget, som respondent Emil har oplevet med sin mentor. Det kommer til udtryk i interviewet, hvor han beskriver klart, hvilke forventninger til mentoren, han ikke føler, der er blevet indfriet.

”Den rigtige mentor ville være den, som sætter sig i den andens sko. Den, der siger til dig: ”Anne-Sofie du skal gøre sådan her, og ved du, hvorfor du skal gøre det? Fordi du har din kone, der tænker på dig derhjemme, og det skal du gøre, fordi du har et barn derhjemme. Og det skal du gøre fordi dit barn ikke kan tåle at miste dig igen i så lang tid.” Og så vågner du op stille og roligt, nu husker han dig på tingene, du går glip af.”

Respondent Emil under interview, s.79.

6.3 Hvordan kan jeg lære af en, der kører en mindre bil end mig?

Under interview med Emil, taler vi om, hvem, der har været hans mentor, og hvordan forløbet har været. Det leder videre til en snak omkring kønnet på mentoren, hvor Emil fortæller, hvordan kvinder kan være bedre til at lytte, og at han bedre kan tale med kvinder. Derefter taler vi videre om, om der var noget, der kunne have hjulpet Emil med at forstå, at kriminalitet ikke er vejen frem. Til dette forklarer Emil noget ganske interessant:

”Jeg kommer ligesom bare fra ferie, hele tiden solbrun og klar med ny energi, til et nyt år. Forstå mig ret, det er svært og lade et menneske sidde og tale for en, som så kan sige til dig (...) og når man har kørt i større biler, end mentoren kommer i, og når man har lavet flere penge, end den mentor der sidder foran dig. Så er meget, du ikke tager til dig, fordi man tænker ‘min ven, jeg har tjent flere penge, end du har, så hvad er det, du skal forklare mig.’”

Respondent Emil under interview, s.72.

Emil forklarer, at han tidligere har rejst på mange ferie, og altid har været veloplagt og klar med ny energi. Han forklarer ligeledes at det er svært for ham at lade en tale for ham, som kører i en mindre bil, end han har gjort og som tjener færre penge end ham. Forstås dette i lyset af Akers' social læringsteori, kan denne måde at acceptere mentoren eller ikke, nuanceres med *Differential Reinforcement*. Dette refererer til balancen af forventede eller faktiske belønninger eller straf, der følger en given adfærd. Ved at bruge denne teori kan Emils afvejning af, om han kan lære fra mentoren, ses i, at Emil i forvejen har engageret sig i afvigende adfærd, som er blevet belønnet med penge. Det er en positiv forstærkning og ses som selvbelønninger, der kan betragtes som meget håndgribelige. Den måde, at afveje mentorens mulighed for at kunne lære ham noget, *hvad er det du skal forklare mig*, bliver undermineret, idet Emils social værdi måles i prestige, såsom store biler og mange penge.

6.4 Hvad skal jeg bruge ham (mentoren) til?

Flere respondenter giver under interviewene udtryk for, at de ikke ønsker en mentor, men at de enten har fået gentagende tilbud om en, eller som Christian, der ønskede at 'være i fred', og derfor takkede ja til tilbuddet om en mentor. Daniel har også fået en mentor, uden egentligt at ønske det. I besvarelsen af spørgsmålet om '*hvad er en mentor for dig*' svarer Daniel:

"En mentor, det er en, der skal guide dig på rette vej igen. Så han er der for dig, støtter dig i medgang og i modgang. I gamle dage, da jeg var 15 år gammel, da jeg havde en kontaktperson (...) der kunne man få i hoved og røv, af de her kontaktpersoner. I dag der hedder det mentor. Og ham der mentor, kunne jeg ikke bruge til en skid. Hver gang jeg spurgte ham om det ene eller det andet, så siger han: "jamen jeg har ikke nok stjerner på skulderen, jeg skal spørge min overordnede, det er ikke mig der har den sidste beslutning." Så hvad skal jeg bruge ham til?"

Respondent Daniel under interview, s. 45

Daniel er uddannet pædagog, og udtrykker i interviewet, at han ikke kan se, hvad han skal bruge en mentor til, da han er uddannet pædagog og i mange år har arbejdet med utilpassede unge. Det egentlige problem, som Daniel giver til kende, er følgende:

"Når jeg har haft de her samtaler med mentor, så skal han jo sætte sig ind i min sag for at forstå, hvad det er for nogle udfordringer som gør, at jeg ikke kan komme ud og resocialiseres. For jeg har jo været en del af samfundet på et tidspunkt, men jeg skal tilbage i samfundet, så hvordan skal han resocialisere mig? Hvilke værktøjer skal han hjælpe mig med, for at jeg kan resocialiseres i den danske, fucking, samfund?"

Respondent Daniel under interview, s. 48.

Ud fra ovenstående empiriske udsagn kan det fortolkes, at Daniel ønsker og forventer, at hans mentor sætter sig ind i hans sag. Det vil gøre, at mentoren bedst muligt kan hjælpe Daniel. Det, at Daniel selv fortæller om resocialisering, kan udledes af hans arbejde med udsatte unge. I dag arbejder han, men han kan ikke få et job, som han fortæller i det følgende:

”Jeg er blevet stemplet mange gange, og så bliver man stemplet for det ene, det andet og det tredje. Altså ikke nok med, at man bliver stemplet, at man bor i Askerød. Bare det, at du har et CV, der fortæller, at du bor i Askerød, kan jeg konkludere, i at jeg ikke kan få arbejde.”

Respondent Daniel under interview, s. 48

Daniels selvbillede af at blive stemplet gør, at han ikke kan finde arbejde på almindeligvis. Derfor har han fået et arbejde, hvor han tjener penge udenom det almindelige samfund. Igennem interviewet med Daniel udtrykker han flere gange forskellige udtryk, som kan forstås, som en følelse af at være vred. For eksempel da han siger ’det danske *fucking* samfund’, som kan tolkes som en måde. Dette kan tolkes som et udtryk for, at Daniel føler vrede i forhold til ikke at kunne få et almindeligt arbejde og være som normaliteten.

Delkonklusion

I nærværende analyse er der undersøgt, hvilke mekanismer der er på spil for de interviewede. I interviewanalysen drages der paralleller mellem de følelsesmæssige perspektiver, som bliver udledt i kapitel 5, disse udledes implicit løbende i kapitlet. Det, der kan konkluderes, kan være at respondenterne fra interviewene, udtrykker følelserne under samtalen, som har været omdrejning for afbrudte mentorforløb i PM. Det særligt interessante i interviewanalysen opstår, da respondenterne fortæller om følelserne, der opstår som følge af kontakten og samtalen med deres mentorer. Det må derfor konkluderes, at PMs mentorordning har fokus på, hvilke følelser der er i spil for deres mentees, der afbryder deres mentorforløb, men der er ikke kortlagt i hvor høj grad, de følelser skyldes eller skabes gennem ordningen. Dette er interessant at have for øje i forbindelse med besvarelse af problemformuleringens andel del, der omhandler hvilke muligheder, der er for at forbedre mentorordningerne.

Kapitel 7 – Konkluderende diskussion

Der er valgt at afslutte specialet med en konkluderende diskussion, formålet med denne er at diskutere de fund, der er kommet frem i analysen. Kapitellet inddrages i fire afsnit. I det første afsnit fortolkes specialets resultater, ligeledes diskuteres hvilke udfordringer disse fund tilvejebringer. I det andet afsnit ansues specialets fund i forhold til eksisterende litteratur, og fortolker de resultater, specialet har kunne udlede, ligeledes diskuteres hvorvidt generaliserbarhed forefindes i specialet. I det tredje afsnit nuanceres de begrænsninger, som nærværende speciale indeholder og nuancerer hvordan forskerens rolle kan have influeret den genererede data. Gennem de tre afsnit konkluderes der løbende, og i det sidste afsnit konkluderes specialets fund i konkrete i mikro- og makroanbefalinger, som kan anvendes til dels at besvare problemformuleringen, og dels kan bidrage til anvendelige perspektiver til aktører som arbejder med mentorordninger for løsladte.

7.1 Fortolkning af resultater

I analysen af de afbrudte forløb i PM kortlægges det, hvornår forløbet afbrydes, ligeledes laves der nedslag i forskellige cases, som kan forklare, hvad der er på spil afhængigt af, hvornår i forløbet disse personer afbryder. I casene omkring Omar og Peter gives der eksempler på, hvordan de mentorforløb, som afbrydes inden første samtale, har begrænset data, og det er vanskeligt at udlede meget på baggrund heraf. I det næste nedslag påvises det, hvordan information omkring afbrudte forløb kan opnås. Den ene case illustrerer, hvad der typisk skrives omkring et afbrudt forløb inden løsladelse. Det er vanskeligt at udlede, hvilke bevæggrunde der er til, at mentees afbryder forløbet. I det andet eksempel tager aktivitetslederen initiativ til at tale med menteen, Simon, som ønsker at afbryde forløbet. Simon afbryder grundet hans ændrede situation, hvor han har fundet ud af, at han har støtte fra netværk, og derfor har han ikke brug for mentorer fra PM. Af denne del af analysen kan det tolkes, at det tilvejebringer afklarende indsigter i de afbrudte mentorforløb, såfremt aktivitetslederen eller mentorerne insisterer på en afsluttende samtale.

I analysens afsnit 5.4 systematiseres mulige bevæggrunde for at afbryde med følelsesmæssige perspektiver. Det første perspektiv, *frustration*, benyttes til at forklare en mentees vanskeligheder ved at indgå i relationer med mentorerne, og mentees dilemma mellem det lovlydige liv med PM mentor og det velkendte kriminelle miljø. Det næste perspektiv, *skuffelse*, som benyttes for at forklare den følelse, som fx mentee Qasim oplever i forhold til de nederlag, han har oplevet i mødet med systemet. Det andet perspektiv, *skam*, hvor en mentees tilbagefald til misbrug og afbrydelse af mentorforløb, fordi han er flov over for

mentorerne, får en betydning for det afbrudte forløb. Ligeledes er der en sædelighedsdømt, som trækker sig fra forløbet, hvoraf det kan tolkes som et resultat af den stigmatisering, sædelighedsdømte oplever under afsoning, såvel som når de møder normalsamfundet. Det sidste perspektiv, *vrede*, som fx casen omkring Rafi, illustrerer hvordan en voldelig episode kan tolkes som et udtryk for den uretfærdighed som menteen oplever.

I interviewanalysen bringes respondenter, som har afbrudt mentorforløb i spil. Dette tilvejebringer perspektiver på, hvordan de har oplevet mentorforløb. I den første del er der to perspektiver på, hvad to respondenter forventer, at mentorerne fokuserer på. Den ene respondent, Ali, gik ind i en mentorordning med forventning om at få bolig, hvor hans mentor havde fokus på uddannelse. Den anden respondent, Emil, har en mentor som fokuserer på at få ham i job med det samme, imidlertid føler Emil sig ikke klar og ville gerne have haft, at mentoren havde taget ham mere *i hånden* ved at være med ham i forløbet ud på arbejdspladsen. I den næste del af interviewanalysen nuanceres, at det er udfordrende for mentees, at mentoren ikke er en autoritet. Idet, de har vænnet sig til at være underlagt faste rammer fra systemet side af. Dette perspektiv nuanceres med respondenternes manglende forståelse for mentorernes rolle. Brian udtrykker, hvordan han venter på simple svar fra sin mentor, hvorfor han selv klarer de opgaver, som han forventede mentoren kunne varetage. I Brians tilfælde forventede han at have et talerør gennem sin mentor. Daniel får en mentor, men føler ikke mentoren sætter sig i hans sted, og synes ikke det understøtter hans resocialisering. Yderligere gives der et perspektiv på, hvorfor mentorforløb afbrydes taget afsæt i Emils beretning om, hvordan den mentor han har haft har en lille bil og tjener væsentligt mindre end Emil gjorde som kriminel. Det gør at Emil tvivler på, at han kan lære noget af mentoren, og allerede idet lukker ned for læringen af mentoren. I det sidste afsnit af interviewanalysen udledes det, at respondenterne har fået mentorer uden egentligt at vide, hvad de skal bruge denne til. Christian ved han får mere fred i fængslet, hvis han har en mentor. Daniel er uddannet pædagog, og synes derfor han har teknikker til at 'lede' sig selv. De fire følelser, der præsenteres i kapitel 5.4, frustration, skuffelse, skam og vrede, kan udledes som de følelsesmæssige perspektiver, der har en negativ virkning på mentorforløb. For at koble disse fund til problemformuleringens anden del om, hvordan forståelse af disse kan bidrage til fremtidige mentorforløb, har indsigterne igennem interviewanalysen nuanceret, hvordan respondenter oplever de samme fire følelsesmæssige perspektiver *på grund af* mentorer. Det bliver på den ene side et spørgsmål om, hvorvidt mentorer bør uddannes bedre i at forstå mentees følelser og kunne sætte sig i deres sted. Dette kunne tilvejebringe en større forståelse for, hvorfor en mentee reagerer på en given måde og dermed

give redskaber til, hvordan mentor kan rumme mentee. På den anden side bliver det et spørgsmål om, hvorvidt mentee bør informeres, om de begrænsninger en mentor har, fx at de autoritetsmæssigt kan være udfordret, særligt hvis de er frivillige. Ligeledes kan det være positivt, at mentees i højere grad indser, at mentorer ikke tilvejebringer ændringer for mentee, med mindre den pågældende mentee også ønsker denne ændring.

7.2 Kobling af specialets fund til eksisterende litteratur

I nærværende afsnit søges at koble specialets fund til eksisterende litteratur. Dette for at identificere, hvorvidt de er ensartede, og hvor specialets fund skiller sig ud fra eksisterende litteratur. I litteraturreviewet nævntes en evaluering af mentorordningen for Kriminalforsorgen (Prieur & Henriksen 2006), her udledes det, at en af de former for hjælp mentorer kan give er praktisk hjælp. Dette er fx mentorer, som kører deres mentee til møder med sagsbehandlere. Dette kan med nærværende speciales empiri udledes, at flere interviewrespondenter ønsker støtte i form af lignende praktisk hjælp. Fx forventer Brian (bilag 2) at have et talerør gennem sin mentor. Brian får ikke indfriet sine forventninger, hvorfor det kan fortolkes, at det som kunne have virket, i Brians henseende, kunne være at have haft en mentor som kunne hjælpe mere, som det er tilfældet i Prieur og Henriksens (2003) undersøgelse.

I Robinson og Crow (2009:13) belyses det, hvordan resocialisering af løsladte blandt almindelige mennesker, som ikke har begået kriminalitet, kan være grunden til, at andre udsatte borgere i samfundet ikke kan få hjælp. Dette kan ses i et bredere perspektiv på specialets empiriske grundlag, hvoraf der kan anslås flere udfordringer. En af de udfordringer, der er i forhold til resocialisering er, at det ikke er hverken populært (politisk eksempelvis) eller let at se virkningen af resocialiserende tiltag, idet det som regel kan tage længere tid at se virkningen. Denne udfordring kan være medvirkende til den stigmatisering, som kan konkluderes af empirien, at flere respondenter oplever. Gennem analysen af casene fra PM, samt interviewanalysen, illustreres det, hvordan respondenter i nærværende speciale oplever stigmatisering på forskellige måder. Fx kan Qasims (bilag 17) oplevelse af, at systemet, hvor han får flere nederlag, vurderes som en måde Qasim oplever at blive stigmatiseret. Et andet eksempel er Daniel (bilag 4), som oplever stigmatisering når han ikke kan få et arbejde, fordi han bor i et bestemt boligområde. Set i lyset af Goffmans (2009:11) teori omkring stigmatisering, hvor stigmatisering finder sted i form af måden aktører interagerer på i samfundet, dermed den måde som individer tilskriver hinanden social identitet på, sammenkoblet med Axel Honneths (2006) teoretiske rekonstruktioner omkring

kampen for anerkendelse. Denne kobling af de to argumenteres for, ved at kombinere Goffmans mikrosociologiske og Honneths makrosociologiske teorier, på flere punkter har fælles afsæt om, at mennesker interagerer i gensidige og tillidsprægede handlinger, men hvor omgivelsernes reaktioner kan medføre stigmatiserende og krænkende oplevelser. Dette kan anvendes til at vurdere fundene i nærværende speciale, og påpege vigtigheden af samfundets perspektiv på resocialisering. Det er ikke *nok* at pålægge mentor eller mentee ændringer, for som Balvig argumenter for, er storsamfundets forpligtelse, netop at sætte rammer, som gør det muligt at resocialisere individet efter endt afsoning.

7.3 Begrænsninger i specialet

I det andet afsnit diskuteres de begrænsninger, specialets problemformulering har. Dette med henblik på at kortlægge, hvordan den anvendte metode, som kan bidrage til at forklare de opnåede resultater. Problemformuleringen søger at nuancere, hvilke mekanismer der har indflydelse på, at mentorforløb afbrydes, og hvordan forståelse af disse kan bidrage til at forbedre fremtidige forløb. Derved er der taget et valg om at undersøge mentorforløb som er *afbrudt*, hvorfor det er begrænset til de forløb som er blevet afbrudt. Under dataindsamlingen var målet at kunne etablere kontakt til mentees, som havde afbrudt mentorforløb i PM. Dette var vanskeligt dels på grund af de nye GDPR-regler (jf. afsnit 4.1.2), hvor mentorer sletter al persondata, idet det ikke bruges mere, og dels grundet, som tidligere nævnt, hvordan en PM-aktivitetsleder ikke ønskede, at mentorer fra hans område medvirkede. Dette begrænsede muligheden for at få nærmere information omkring de mentees, som havde afbrudt PM mentorforløb. Imidlertid blev denne begrænsning muligheden for at inddrage interviewrespondenter på anden vis. Her blev der inddraget fem respondenter som har afbrudt mentorforløb, dog i vilkårlige mentorordninger og ikke PM. I fremtidig forskning, hvoraf fokus er på afbrudte mentorforløb, kan det overvejes, hvorvidt evalueringen af en given mentorordning kan åbne for muligheden for at forskere *må* kontakte de personer, som afbryder mentorordningen. Dette kan give mulighed for at understøtte muligheden for at spørge de personer som afbryder, og ideelt set kort tid efter afbrydelsen.

En anden begrænsning ved de interviewrespondenter, som medvirker i nærværende speciale, er den betragtning, at de bidrager for at *hjælpe* forfatteren. Dette kan medføre en bias, idet respondenterne i interviewet kan forsøge at *bidrage* med pointer, som de tror forskeren ønsker. Dette kan illustreres med et eksempel fra interview med respondenter Daniel. Det kommer efter et opfølgende spørgsmål om, hvornår Daniel føler sig stemplet, hertil svarer han:

*”Okay, så skal jeg forklare dig det på en anden måde.. Kender du til Alex Honneth?”
og ”Ja, ham kender du godt (...). Axel-drengen han snakker jo om magt og
anerkendelse.”*

Respondent Daniel under interview, s. 47.

Daniel bringer Axel Honneth (2003) i spil i interviewet, dette kan være et udtryk for, at han kender Honneth gennem den undervisning, han har fået på pædagogseminaret. Det, at han bruger det i interviewsituationen kan være et udtryk for, at han forsøger at sige, det han forventer forskeren, jeg, gerne vil høre. Dette kan ses i lyset af et interaktionisk perspektiv, hvor interviewerens påvirkning af de svar, hun får. Dette kan med andre ord siges, at forskeren ikke har stået uden for den meningsproduktion, der har fundet sted i interviewsituationen, idet forskeren har bidraget aktivt sammen med informanten til at forme interviewets sociale virkelighed (Järvinen & Mik-Meyer 2005:29-30). Det, at Daniel bringer sin teoretiske viden om Honneth i spil, kan være et resultat af, at han er bevidst om, at jeg undersøger mentorordninger, og at han vurderer, at anerkendelse er en væsentlig pointe.

Afrunding

Resocialisering er et omdiskuteret emne i den politiske debat i Danmark. Debatten er kendetegnende ved at være en sammenblanding af divergerende opfattelser af, hvad resocialisering er, hvordan den skal tilvejebringes og af hvem. Et aspekt ved denne vedrører brugen af mentorordninger for løsladte, som skal hjælpe med de udfordringer, der måtte opstå efter afsoning. Det er netop dette aspekt, som nærværende speciale har beskæftiget sig med, hvor der har været et særligt fokus på afbrudte mentorforløb. Med en induktiv og eksplorativ tilgang har formålet med specialet således været at undersøge afbrudte mentorforløb og har taget udgangspunkt i følgende problemformulering:

Hvilke mekanismer har indflydelse på, at mentorforløb afbrydes og hvordan kan forståelse af disse bidrage til at forbedre fremtidige mentorforløb?

Fundene i nærværende speciale tager afsæt i de mekanismer, som i et følelsesmæssigt perspektiv, hvoraf det kan udledes, at mentorforløb afbrydes i forbindelse med en af fire følelser: frustration, skuffelse, skam eller vrede. Det kan også forekomme, at respondenterne føler, at de føler sig stigmatiseret, som kan overføres fra den individuelle til en bredere samfundsmæssig udfordring. Derfor bør instanser, som arbejder med resocialisering, støtte mentorordninger, men ligeledes gøre forudsætninger for at kunne resocialisere, mulig.

Litteratur

Akers, Ronald. 2014. 11. A Social Learning Theory of Crime. I *Criminological Theory: Past to Present*. New York: Oxford University Press.

Albæk, Karsten, Henning Bach & Søren Jensen. 2012. Effekter af mentorstøtte for udsatte ledige – en litteraturoversigt. Rapport. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Andrews, Don, James Bonta & Robert Hoge. 1990. Classification for Effective Rehabilitation. *Rediscovering Psychology. Criminal Justice and Behavior* 1990(1):19-52.

Baadsgaard, Kelvin & Hanne Krogstrup. 2016. Metaanalyser og evidens. I Thomas

Bredgaard (red.), *Evaluering af offentlig politik og administration*. København: Hans Reitzels Forlag.

Bernard, Russell. 2011. Research methods in anthropology: Qualitative and quantitative approaches. Maryland: AltaMira Press.

Birkler, Jacob. 2006. Videnskabsteori – en grundbog. København: Munksgaard.

Brinkmann, Svend & Lene Tanggaard. 2015. Kvalitative metoder, tilgange og perspektiver: En introduktion. I *Kvalitative metoder: En grundbog*. S. Brinkmann & L. Tanggaard, 2. red., 13-25. København: Hans Reitzels Forlag.

Brinkmann, Svend & Lene Tanggaard. 2015b. Kvalitet i kvalitative studier. I *Kvalitative metoder: En grundbog*. S. Brinkmann & L. Tanggaard, 2. red., 521-531. København: Hans Reitzels Forlag.

Brinkmann, Svend. 2015. Etik i en kvalitativ verden. I *Kvalitative metoder: En grundbog*. S. Brinkmann & L. Tanggaard, 2. red., 463-479. København: Hans Reitzels Forlag.

Christiansen, Henriette. 2012. *Effekten af mentor- og fritidsindsatser for unge i risiko*. Undersøgelse for Det Kriminalpræventive Råd (DKR) og Trygfonden.

Dalgsgaard, Steffen, Thomas Søgaard, Thomas Fibiger & Annie Thuesen. 2015. Etnografi i dag. *Jordens Folk*. 1-2/2015

De Vaus, David. 2001. Causation and the Logic of Research Design. I *Research Design in Social Research*. Australia: University of Queensland.

Eriksen, Hylland & Finn Nielsen. 2013 [2001]. *A History of Anthropology*. London: Pluto Press.

Ferrell, Jeff. 1999. Cultural criminology. *Annual Review of Sociology* 25: 395–418. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

- Goffman, Erving. 2009 [1963]. *Stigma. Om afvigerens sociale identitet*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Hastrup, Kirsten. 2015. Feltarbejde. I *Kvalitative metoder: En grundbog*. S. Brinkmann & L. Tanggaard, 2. red., 55-80. København: Hans Reitzels Forlag.
- Honneth, Axel (2006). *Kamp om anerkendelse*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Højberg, Henriette. 2013 [2005]. Hermeneutik. I *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne. På tværs af fagkulturer og paradigmer*. red. Fuglsang, Lars & Poul Bitsch Olsen, 289-325. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.
- Holmboe, Lars. 2012. *Inkluderende mentorering - at skabe sig en verden at leve i*. Ph.d, Institut for Miljø, Samfund og Rummelig forandring, Roskilde Universitet.
- Honneth, Axel (2003). *Behovet for anerkendelse*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Jacobsen, Michael & Rasmus Willig. 2008. **Anerkendelsespolitik**. Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Jacobsen, Michael & Sandra Walklate. In press (2019). *Emotions and Crime: Towards a criminology of Emotions*. London: Taylor & Francis Ltd.
- Jørgensen, Tanja, Britta Kyvsgaard, Anne-Julie Pedersen & Maria Pedersen. 2015. *Præventive effekter af straf og andre tiltag over for lovovertrædere*. En forskningsoversigt, Justitsministeriets Forskningskontor, Justitsministeriet.
- Justitsministeriet 2012. *Aftale om Kriminalforsorgens økonomi i 2013-2016*. Justitsministeriet. Link:www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/.../Aftaletekst-KRF.pdf. Downloadet: 10.03. 2019.
- Kræftens Bekæmpelse. 2019. cancer.dk. Link: <https://www.cancer.dk/nyheder/mand-til-mand/> Downloadet d.04.03.2019
- Kugley, Shannon, Anne Wade, James Thomas, Mahood Quenby, Anne-Marie Jørgensen, Karianne Hammerstrøm & Nila Sathe. 2016. *Searching for Studies: A Guide to Information Retrieval for Campbell Systematic Reviews. The Campbell Collaboration*.
- Kvale, Steinar & Svend Brinkmann. 2015. *Interview – det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Kyvsgaard, Britta. 2006: *Hvad virker - hvad virker ikke?* København: DJØF Forlag.
- Lynggaard, Kennet. 2015. Dokumentanalyse. I *Kvalitative metoder: En grundbog*. S. Brinkmann & L. Tanggaard, 2. red., 153-167. København: Hans Reitzels Forlag.
- Minke, Linda 2012. *Fængslets indre liv*. København: Jurist og Økonomforbundets Forlag.
- Møller, Kim. 2018. Kapitel 6. Dokumentanalyse – muligheder og begrænsninger i arkiveret information. I *Metoder i kriminologien*. M. Jacobsen, red. København: Hans Reitzels Forlag.
- Nielsen, Malene. 2017. *Evaluering af mentorordning*. Rapport, Kriminalforsorgen.

Pedersen, Tom. 2015. Mentor for udsatte unge – under uddannelse, i job og privat. Ulstrup: Men2r Forlag.

Prieur, Annick & Henriksen, Lars. 2003. *Arrangerede venskaber: mentorordning for unge straffedømte af anden etnisk oprindelse*. Aalborg: Sociologisk Laboratorium, Aalborg Universitet. Sociologisk arbejdsrapport, Nr. 15

Prieur, Annick. 2018. Towards a criminology of structurally conditioned emotions: Combining Bourdieu's field theory and cultural criminology. *European Journal of Criminology* 2018, Vol. 15(3) 344-363.

Rasmussen, Lissi. 2010. Livshistorier og kriminalitet. En empirisk undersøgelse af etnisk minoritetsunge i Københavns Fængsler, deres baggrund, status og fremtid. Hvilke kommunikationsmuligheder er der? København: Center for Europæisk Islamisk Tænkning (CEIT).

Retsinformation. 2019. Lov om supplerende bestemmelser til forordning om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger (databeskyttelsesloven). Link: <https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=201319>. Downloadet d.20.05.19.

Ricoeur, Paul. 1979. Forklaring og forståelse. I: *P. Ricoeur: Fortolkningsteori*. København: Vintens Forlag.

Robinson, Gwen & Iain Crow. 2009. *Introducing Rehabilitation: The Theoretical Context. I Offender Rehabilitation: Theory, Research and Practice*. London: Sage Publications Ltd.

Røde Kors. 2019. Rodekors.dk. Link: <https://www.rodekors.dk/vores-arbejde/socialt-arbejde/stoette-til-indsatte-og-loesladte/frivillige-mentorer-kan-mindske> Downloadet d.03.05.2019.

Rönnelinger, Anita. 2012. Back on Track – et projekt på rette spor? En undersøgelse af mentorernes erfaringer med og holdninger til projektet. Rapport. Direktoratet for Kriminalforsorgen. København.

Sjørølev, Inger. 2015. Sandhed og Genre. Videnskabsteori i antropologi og kulturanalyse.

Socialretslovsamling. 2018. Socialrådgiveruddannelsen. Vallensbæk: Eurographic.

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd 2002. *Vejledende Retningslinier for Forskningsetik i Samfundsvidenskaberne*. Link: <https://ufm.dk/publikationer/2002/filer-2002/ssf-etik.pdf>. Downloadet d.17.03.2019.

Tanggaard, Lene & Svend Brinkmann. 2015. Interviewet: samtalen som forskningsmetode. I *Kvalitative metoder: En grundbog*. S. Brinkmann & L. Tanggaard, 2. red., 29-53. København: Hans Reitzels Forlag.

Trygfonden 2019. *Hvordan kan vi bedst hjælpe frivillige med at hjælpe andre?* Trygfonden. Link: <http://reader.livedition.dk/trygfonden/308/14>. Downloadet 18.03.2019

Oversigt over bilag

Bilagene til nærværende speciale er vedhæftet som separat PDF-fil. De første fem bilag er transskriberede interview. De efterfølgende 14 bilag er casebeskrivelser fra PM. De resterende syv bilag er understøttende bilag, der kan betragtes som medvirkende til den gennemsigtighed, der bestræbes efter i nærværende speciale (jf. afsnit 4.1.1). I det følgende forefindes en oversigt over, hvad hvert bilag indeholder i overskriftsform:

Bilag 1 - interview med Ali	2
Bilag 2 - interview med Brian.....	8
Bilag 3 - interview med Christian.....	19
Bilag 4 - interview med Daniel.....	41
Bilag 5 - interview med Emil.....	57
Bilag 6 – case om Faruk	83
Bilag 7 - case om Gert	84
Bilag 8 – case om Hugo.....	85
Bilag 9 – case om Ivan.....	86
Bilag 10 – case om Jane.....	87
Bilag 11 – case om Kasper	88
Bilag 12 – case om Lars.....	89
Bilag 13 – case om Morten	90
Bilag 14 – case om Niels	91
Bilag 15 – case om Omar.....	92
Bilag 16 – case om Peter.....	93
Bilag 17 – case om Qasim	94
Bilag 18 – case om Rafi.....	96
Bilag 19 – case om Simon	97
Bilag 20 – Facebook opslag.....	98
Bilag 21 – Facebook korrespondance	99
Bilag 22 – Projektbeskrivelse til Kriminalforsorgen	101
Bilag 23 – Anbefaling og svar fra institution	102
Bilag 24 – Interviewguide.....	103
Bilag 25 – Samtykkeerklæring	106
Bilag 26 – Resocialisering forståelse gennem <i>hånden</i>	107